

1 KORIN

¹ Ngau Pol, Nanaranga rerenga-nao be ikilaia be Kristus Iesus ‘apostel’ ne upura ka taritokada Sostinis keru be ugere. ² Kam Nanaranga ‘sios’ ne Korin anua-lo ka kigere-kaming. Kam Kristus Iesus ara-nao be kila-ming dipura be ambe Nanaranga tamoata ne kusi-ming ratadi bokana kasoaki. Be kam tamoata be aine ege-ege kasoaki Tanepoa neda Iesus Kristus ara katugatugani be kakilakilai zaiza ka kigere-kaming. Kristus nge di be kita Tanepoa neda.

³ Tamada Nanaranga be Tanepoa Iesus Kristus iboadu marou ne tadokidoki-ba be ilo-uia ngang-kaming.

Pol Nanaranga Iperui

⁴ Kam ambe Kristus Iesus ara-nao be Nanaranga marou ne tadokidoki-ba nge iang-kaming. Bokai be izamaizama nge kam kanabe Nanaranga uperuperui. ⁵ Maka ma Kristus-lo ka kana moarunga-lo kaboadu-tina. Be pile uia kapilepile be kua moarunga kadokidoki. ⁶ Kristus rangaka moarunga kirangaki be kalongo nge ambe kam iloming-lo dikaiboang. ⁷ Bokai be bong Tanepoa neda Iesus Kristus mangata ngapura kana be sakuli-o be karapurapungi nge Nanaranga marou ne moarunga nge kadokidoki-doi. Tago teke kadoki-pakai. ⁸ Be masa ngaduma-kaming be kamakaikai-la nibe ngalako manubunganaba-nao. Bokai masa Tanepoa neda Iesus Kristus Bong ne biabia-o nge adoado-la

kamasoaki be giriki tago teke omingo tealako ngapura. ⁹ Maka ma Nanaranga maka ikilakaming be Natu Tanepoa neda Iesus Kristus-lo kasoaki nge pilenga moarunga iememaki be dikalingolingo!

'Sios' Imasare-ramo

¹⁰ Taritokagu, Tanepoa neda Iesus Kristus ara-nao be bokai uakoro-kaming: pile neming moarunga-lo nge kam moarunga kamasumoalamoala-doi. Bokai masa tago iboadu kamamasare-ramo be nem-nem kamasukoaki. Tekeming-tina bokana kamasukoaki be ilo-ming tekedia-doi be labu neming nge tekena-la.

¹¹ Tarito, tamoata alu Koloe dara nena-lo nge mangata-tina diraiia mara-ming nge edua pile alu dieno. ¹² Bokainatuka mpile be kamakaua: Kam pile nem-nem be kaememaki. Tekem bokai kupile, "Ngau Pol tamoata ne." Takaia bokai kupile, "Ngau Apolos tamoata ne." Be kaba takaia bokai kupile, "Ngau Pita tamoata ne." Be kaba takaia bokai kupile, "Ngau Kristus tamoata ne." ¹³ Nge baituka? Kristus ambe muku-muku kazirengi be uko-uko be kanangai ki? Pol ka kam kanabe kai kapalapala uauau-o imate ki? Bong Iesus ara-nao be rukua-ming dipura nge Pol tagataga ne kamapura kana ka rukua-ming dipura ki? Tago be tago-soaso! ¹⁴ Nanaranga uperui ngau kam tago teke Iesus ara-nao be urukui! Krispus-la be Gaius ka uruku-diaru. ¹⁵ Bokai be tago teke iboadu ngapile Iesus ara-nao

be rukua-ming dipura be tagataga negu kama-pura kana! ¹⁶ Moimoi tamoata takadi Iesus aranao be urukudi nge Stepanas-la dara ne zaiza. Ata alauri kaba be tamoata takadi urukudi nge tago ukaua. ¹⁷ Kristus tago inepia be ara-nao be mruku-kaming kana. Tago. Pile Uia ka mangata mrangaki kana ka inepia. Be tago pile tamoata kauangadi malaidi odio dieno ane be mangata mrangaki kana. Tago. Bokai umuzi masa Kristus matenga kai kapalapala uauau-o nge memaki be kaiboang nedi tago. Be matenga ngaedi nge ambe kalingodi tagotago bokana.

Kristus Ka Nanaranga Kaiboang Ne Be Kauanga

¹⁸ Bokai be bokai kamakaua: tamoata maka ara-leuadi dapura kana kungidia-lo nge Kristus matenga kai kapalapala uauau-o nge ngaongao pile kaa. Ata kita maka uketada dapura kana nge takaua nge Nanaranga kaiboang ne. ¹⁹ Maka ma Nanaranga ‘Buku’ ne bokai ipile,

“Ngau masa tamoata kauangadi malaidi nge kauangadi malaingadi mgamang. Be tamoata amangdi nge kauangadi mzageaki.”
(Ais 29:14)

²⁰ Bokai nge tamoata kauangadi malaidi masa inanga dalako? Be tamoata amangdi masa inanga dalako? Be tamoata pile lakuakadi be muleakadi diamang masa inanga dalako? Nanaranga ambe bokai itiking-kita: Kateka ngae kauanga malaidi nge ngaongao pile kaa.

²¹ Maka ma Nanaranga ambe kauanga malaidi

ane be itaguraki be tamoata nedia-la kauangadi malaidi ane be iaka-boangdi be tagona-tina iboadu Nanaranga dakauataki. Ata Nanaranga ambe ilo itekenanai be “pile ngaongaodi” keka mangata kirangarangaki ane be tamoata maka lama diuni nge iuketidi. ²² Ungguma Iuda kilala kaiboangdi direretaki be ono dakaua kilala kai-boangdi ngaedi nge Nanaranga-lo ka dipura ki tago. Be ungguma Grik nge kua malaidi dilelelei. ²³ Ata keka Kristus kai kapalapala uauau-o imate ka kirangarangaki. Bong ungguma Iuda pile ngaedi dalongo nge dapile nge pile ngaedi nge zala dionono. Be bong ungguma Grik dalongo nge dapile pile ngaedi nge boangboangdi. ²⁴ Ata kita maka Nanaranga ikila-kita Iuda be Grik nge takaua pile ngaedi ka Kristus. Be Kristus ka Nanaranga kaiboang ne be kua ne malaidi. ²⁵ Maka ma kana maka suri Nanaranga ngaonga bokana nge ka tamoata kauangadi malaidi nge iuasadia-tina. Be kana maka suri Nanaranga poasanga bokana nge tamoata kaingadi iuasadia-tina.

²⁶ Tarito, kam tamoata bakarairai kaa be Nanaranga ikila-kaming nge neming-la ilo-ming dang-kaming. Kateka mata tatagadi nge kam teke-tina-teke ka kauakaua-ming, be teke-tina-teke ka ara-ming otioti be teke-tina-teke ka anua neming-lo tama-ming natudi. ²⁷ Ata Nanaranga itaguraki be kana ngaongaodi kana kateka-o rangakadi dipura nge idoki be ono tamoata kauakauadi iaka-maiadi. Be kana maka kateka-o kaingadi tagotago ka idoki be ono tamoata kaiboang nedi otioti iaka-maiadi. ²⁸ Kana maka kateka tamoata dipilepile aradi tagotago be dis-

egesegeaki be dirarangaki tagotagodi ka Nanaranga ne bokana inangadi. Nge ono kana maka kateka tamoata dirangaki aradi bibia-tina nge ngagamang kana ka bokai imuzi. ²⁹ Bokai masa tago teke iboadu Nanaranga mata-nao nena-la ngaraketukai. ³⁰ Ata Nanaranga ambe Kristus Iesus zaiza itekenana-kaming, be itaguraki be Kristus nge ambe kua neda bibia bokana inangai. Maka ma Kristus-lo ka Nanaranga mata-nao tado, be ngaia-lo ka Nanaranga tamoata be aine ne kusida ratadi tapura, be ngaia-lo ka Nanaranga izaza-kita be irubetaki-kita. ³¹ Bokai be Nanaranga-la ‘Buku’ ne ipile bokana tamuzimuzi, “Tamoata naita ngaraketukai kana nge Tanepoa kana iemaki ka ngaraketukangaki.”

2

¹ Tarito, bong matamata makara upura be Nanaranga labu sikita moimoi be kalingo mangata mrangaki kana nge tago pile salagabulidi ane ki kua bibia ane be usule-kaming. Tago! ² Bong makara sakeming-o usoaki nge ilogu utekenanai be kana moarunga ilogu dileuataki be Iesus Kristus-la be kai kapalapala uauau-o rokatagaka ipura nge ilogu ianiandi. ³ Makara upura nge upoasagena-ramo be taburigu ira be reresabu tagona-tina uia. ⁴ Be sulengagu be pilengagu nge kua tago teke ono ieno, be bong upilepile nge tago sesu tamoata teke ilo unia-tina. Ata kam ambe kaba kaita-doi ngau Oli Spirit kai-boang ne ka uitiking-kaming. ⁵ Bokai masa lama unianga-ming nge tago iboadu tamoata kauangadi malaidi-o ngakai be ngaeno. Tago-la. Lama

unianga-ming masa Nanaranga kaiboang nenaongakai be ngaeno.

Nanaranga Kauanga

⁶ Bokai kamakaua: Moimoi ngau tamoata ambe lama uniangadia-lo dimalai ka kaua malaidi urangakadi. Ata kaua malaidi bokainaina nge tago kateka kaituka ieno ngae nge kaua ne. Ki tamoata kaiboang nedi otioti kaituka kateka ngae dipapananuaki kaua nedi. Tago-la. Maka ma kaiboang bokainaina nge ambe kaiboang nedi dileualeua! ⁷ Kaua malai ngau urangarangaki nge Nanaranga kauanga malaidi labu zumzumkaki. Kaua malai ngae nge zumkaka ipura be tamoata tago dikauataki. Nge ono kita ara bibia tadoki kana ka kateka isi tago emaka ipura be Nanaranga inangai be ieno. ⁸ Tamoata bibia aradi otioti kateka ngaenaon nge tago teke kaua malai ngae ikauataki. Dakauataki bokana nge ambe Tanepoa kaiboang ne malamaka otioti nge tago kai kapalapala uauau-o darokatagaki. ⁹ Ata Nanaranga-la ‘Buku’ ne ipile bokana,

“Kana maka tamoata tago teke ite ki ilongoraki ki ilo ipileni masa emaka ngapura, nge kana-tina ma ngae ka Nanaranga itaguraki be tamoata be aine direreretaki nge imoataungakadi.” (Ais 64:4)

¹⁰ Ata Nanaranga ambe Oli Spirit ne ane be labu ne sikita zumzumkaki nge kita itiking-kita. Oli Spirit ka kana moarunga labudi ilelelei. Tago kana-la moarunga labudi. Nanaranga-tina ma ka bokai ibasabasaki be. Nanaranga rakana ngaemaki kana be labu sikita ngazumkaki nge

Oli Spirit ngalako be ngaleleia-le. ¹¹ Bokainatuka mtonanga: Tamoata teke ilo masa bakara be kauataka ngapura? Tamoata takaia tago iboadu! Nena-la mariabaka ilona-lo isoaki ka ikaua. Be nge bokainatuka-la, Nanaranga Oli Spirit-la ne ka Nanaranga ikauataki. ¹² Kita nge tago kateka ngae mariaba ne ka tadoki. Tago. Kita nge Nanaranga Oli Spirit ne inepi ka tadoki. Bokai masa kana moarunga Nanaranga iang-kita nge takauataki-doi. ¹³ Bokaibe pile kita tapilepile nge tago tamoata kauangadi malaidi disulekita ka tapilepile. Tago. Nge pile Oli Spirit isule-kita ka tapilepile. Be bong tamoata Oli Spirit ienodi tasulesuledi nge tago pile-ramo ka tararadi. Tago. Nge pile Oli Spirit kai-boang ne odio dieno ka tararangaki. ¹⁴ Ata tamoata Oli Spirit tago ienoni nge tago iboadu lumaluma uia Nanaranga Oli Spirit ne inegenene nge ngadoki. Maka ma lumaluma bokainaina ngaita nge bokai ngapile, “Kui, kana nge ngaongaodi kaa!” Ata tamoata Oli Spirit ienonia-la ka iboadu kana bokainaina baituka be dadumai nge ngakauataki. ¹⁵ Tamoata naita Oli Spirit ienonia-la ka iboadu kana moarunga irakingadi be goalakingadi ngakauataki. Ata tamoata takadi tago diboadu tamoata ngae irakinga be goalakinga dakauataki. ¹⁶ Nanaranga-la ‘Buku’ ne ipile bokana,

“Naita teke Tanepoa ilo ikauataki? Naita teke iboadu Tanepoa ngasikengni?” (Ais 40:13)

Ata Kristus ilo-lelenaka ne nge kita-lo ieno.

3

Nanaranga Malipilipi Kana

¹ Tarito, nge tago Oli Spirit ieno-kaming bokana ura-kaming. Tago. Nge kateka tamoata bokana ka ura-kaming, suri natu ruru kangkang bokana. ² Ruru ka uiang-kaming be kakang. Tago kangkang kakai, bakara kam tago isi kaboadu kangkang kakai kamakang. Be kaituka-tina isi kangkang kakai tago iboadu kamadoki. ³ Kam isi kateka ngae mata ne katagatagadi. Maka ma isi neming-la kaenama-rarataki be isi neming-la kaepile-kaikai nge ono mangata kananga-kaming kam isi kateka mata ne katagatagadi! Be nge isi tamoata-ramo bokana ka kasukoaki. ⁴ Maka ma tekem bokai kupile, “Ngau Pol keru,” ki takaiam bokai kupile, “Ngau Apolos keru,” nge neming-la ka mangata kananga-kaming kam kateka tamoata be kateka mata ne katagatagadi.

⁵ Ilo-ming bokai dakaua! Apolos nge rakana kata? Be ngau Pol nge rakana kata? Keru tago rakana kaoa be kagunagunataki-kamairu be ono kuara mara-ming ieno! Keru nge Nanaranga malipilipi kana kaoa! Kerua-lo ka kam lama kauni. Maka ma kita teke-teke nge Tanepoa malipi nem-nem be iang-kita be taememaki. ⁶ Keru nemairu bokai: Ngau kangkang utano. Apolos dang iandi, ata nge Nanaranga ka iemaki be dilaba. ⁷ Bokaiibe tamoata itano be tamoata dang iandi nge kana-ba. Kana kanabiabia nge Nanaranga, bakara ngai ka kangkang iemaki be dilaba. ⁸ Tamoata itano be tamoata dang iandi nge malipi nediaru tekena-la kata. Maka ma

nge Nanaranga malipi ne ka diemakiru! Bokai be Nanaranga masa ngataguraki be malipinga-diaru ngatagadi be zazanga nediaru suridi tekedia-doi ngandiaru. ⁹ Bokai kamakaua: Keru nge Nanaranga malipi nena-lo kimalipilipi-buduru, be kam nge Nanaranga uma ne bokana.

Kana takaia nge bokai: Kam nge Nanaranga pera ikelikeli bokana. ¹⁰ Nanaranga marou ne tadokidoki-ba ane be ngau suri pera keli amangigu bokana be ariri gimoadi udoki. Be tamoata takadi ditaguraki be ariri-o pera dike-likeli. Ata bong pera ngae kelia ipurapura nge tamoata teke-teke kaba daitaita uia noko pera ngae dakelikeli. ¹¹ Bakara, Nanaranga ambe ariri moane tekena-la ka itanomi, be tago iboadu kaba ariri moane takaia tanoma ngapura. Ariri moane ngae nge Iesus Kristus. ¹² Tamoata alu masa 'gol,' 'siliua,' ki patu bokainaina zazadi atabalabalatina ane be ariri moane ngaenao pera dakeli. Alu masa kai be deua ki niu-dau oti pera dakeli. ¹³ Be alauri Kristus Bong ne ngapura masa tamoata teke-teke malipingadi mangata ngapusikangaki. Bong ngaranao masa eoa dapura be teke-teke malipingadi nge mangata dananga. Be eoa ngaedi ka masa teke-teke malipingadi ngatoidi be ono kua ngapura malipi diemaki uia ki tago. ¹⁴ Bokai be tamoata naita pera ne ariri-moane Nanaranga itanomi-o ikeli be eoa tago igamani masa zazanga ngadoki. ¹⁵ Ata tamoata naita pera ne ikara nge malipi ne ambe dileua-ramo bokana. Kana ne moarunga-ra daleua, ata ngai masa uketa ngapura, suri eoa pururuingadia-lo be ngairatu bokana.

¹⁶ Kakaua ki tago? Kam neming-la nge Nanaranga pera ne be Oli Spirit ne iloming-lo isukoaki! ¹⁷ Bokaibe tamoata naita Nanaranga pera ne igamani masa Nanaranga ngataguraki be tamoata ngae ngagamani. Bakara, Nanaranga pera ne nge rata, be kam nge pera ngae.

¹⁸ Moaki neming-la kakangaongao-kaming! Tamoata teke mara-ming kateka mata itagadi be ilo ipileni ngai kauakaua kata nge “ngaongao” ngapura. Bokai masa ngatabuli be tamoata kauakauana-tina ngapura. ¹⁹ Maka ma kaua maka kateka ngae kaua malaidi kana irangaki nge Nanaranga mata-nao ngaongao muzi kaoa. Nanaranga-la ‘Buku’ ne ipile bokana, “Tamoata kauangadi malaidi nge nedia-la kauangadia-lo be Nanaranga sausau-lo ilakulakuakidi.” ²⁰ Be pile takadi Nanaranga ‘Buku’ nena-lo dieno nge bokai, “Tanepoa ikaua tamoata kauakauadi ilodia-lo pile dilelelenaki nge kalingodi tagotago.” ²¹ Bokaibe tago teke iboadu kana tamoata iboadu daemaki nge ngaraketukangaki. Maka ma kana moarunga ambe Nanaranga iangkaming-doi, be ambe neming! ²² Pol, Apolos, ki Pita nge neming-doi. Be kateka ngae, ki moauriuri soaki, ki mate, ki kaituka be alauri soaki nge neming-doi. Kana urangaki ngaedi nge neming-doi. ²³ Be kam nge Kristus ne, be Kristus nge Nanaranga ne.

4

Kristus ‘Apostel’ Ne

¹ Bokaibe ilo-ming bokainatuka kamanangananga-kama, “Di nge Kristus

malipilipi kana. Nanaranga kana ne labudi sikitadi zumzumkaki nge di ka aniadi dipura be daememaki kana.”² Ata kana kanabiabia tamoata maka malipi aniadi dipura be daememaki kana nge bokai: Biabiadi ne malipi ne ngaememaki-tina uia.³ Ngau tagona-tina ilogu ibuku kam ki kateka tamoata teke giriki negu ngaliliti. Maka ma ngau negu-la giriki negu tago uliliti!⁴ Ngau kilalangagu unanga ilogu moarunga nge adoado-tina ka ieno. Ata nge tago upile ngau girikigu tagotago. Tago! Tanepoa-la rube ka giriki negu ililiti be ipile diado ki tago.⁵ Bokai be tamoata moaki teke giriki ne kaliliti nibe ngalako bong-tina ne ngapura. Bong ono giriki lilitanga nge ngarapu-ba nibe Tanepoa-ba ngapura. Bong ngaranao masa Tanepoa ngataguraki be kana moarunga labudi zumzumkaki oabubukadia-lo dieno nge mangata malama-lo ngananga, be tamoata labudi nedi ilodiatina-lo dieno nge nganagupasi. Be bong ngaranao ka Nanaranga masa ngataguraki be tamoata moarunga musingadi ngatagadi be rakeaka ngandi.

⁶ Tarito, nge kam kana ka kana ngaedi keru Apolos omairuo ulakuaki be ono omairuo tonanga kamadoki. Bokai masa pile ngaedi labudi kamakauataki, “Mata moarunga adoado-la kamatagatagadi.” Be tago iboadu tamoata takaia atabala kamanangai be takaia kamabibiraki.⁷ Bokai kamakaua: Naita ka iemaki-kaming be tamoata takadi atabaladi kasoaki? Rakana teke kam-lo ieno nge tago Nanaranga-lo ka kadoki? Be moimoi kana teke Nanaranga-lo kadoki, nge

bakara ka neming-la karaketuka-kaming, suri kana tago teke Nanaranga-lo kadoki bokana?

⁸ Ambe kana moarunga kareretaki nge kadoki-doi! Be ambe kolo-kolona-lo be kaboadu-tina! Ambe kauasa-kama be anuatanepoa bokana kapura! Iei! Urere-tina moimoi be anuatanepoa kamapura! Bokai kamamuzi bokana nge ambe keka kam bokana be anuatanepoa bokana tasukoaki-budu. ⁹ Ata kana tago bokai dieno. Suri nge keka 'apostel' ngena Nanaranga itaguraki be idoki-kama be dum salagalaga-lo alaurituka inanga-kama be ono umoatea-ma dapura bokana. Lili-be-matao ituiraki-kama be 'enzel' be tamoata moarunga arodi kitui be dadedede-kama bokana. ¹⁰ Keka nge Kristus kanabe surima ngaongao bokana, ata kam ambe Kristus-lo be kaua kadoki! Keka kaiboang nema tago, ata kam kakaiboang! Keka dibibiraki-kama, ata kam dimuamuaki-kaming! ¹¹ Kaitukatina amari siriki ne ngaena-lo nge tole be madole kimatamate. Kusi okoko nge masaredi ka dinangananga. Ramoramo-ba ka dipapaliti-kama, be kimalabongbong-ba. ¹² Kimamalomalo-tina be ono nemai-la kidumaduma-kama. Bong dingesungesuaki-kama nge Nanaranga kisinanau be imarouroudi. Bong sururu dianiang-kama nge kikaikai be sururu ngaedi kidokidoki. ¹³ Bong arama digoalagoalangaki nge pile ono ilo uianga ane kikatukatudi. Keka nge kateka ngae robuka-ramo ne kaoa! Be imai be kaitukatina bong ngaena-lo nge surima kateka ngae moapuruka bokana.

¹⁴ Kana ngaedi bokai ugere-kaming nge tago

ono miaka-maiakaming kana ka bokai ugere! Tago! Nge suri natugu-tina bokana ka mangmang ung-kaming. ¹⁵ Moimoi Kristus-lo kasoaki nge '10,000' tamoata diaurogurogu-kaming, ata tamaming tago kokoko disoaki. Ngau-la ka tama-ming. Kristus ara-nao ka Pile Uia ueluaka-kaming be tama-ming upura. ¹⁶ Bokai ka ngau bokai uakoro-kaming: muzingagu kamaitaita be kamatagatagadi. ¹⁷ Nge bokai ka Timoti unepi be makara ngapura-kaming kana. Ngai nge natugu-tina be urereretakia-tina, be Tanepoa malipi ne nge iadoadoraki-tina uia. Ngai ngapura-kaming masa soakingagu Kristus Iesus-lo nge ngailo-kauataki be kamakaua. Soakingagu Kristus-lo ngaedi nge ege-ege 'sios' moarunga-lo usulesuletaki be datagatagadi kana.

¹⁸ Kam alu ilo-ming dipile ngau tago makara mpura kana be ambe pangana-ming dipatungaki. ¹⁹ Ata Tanepoa irere nge masa saringatuka makara mpura. Be bong makara upura nge tamoata panganadi patu bokana ngaedi nge tago pilengadia-la ka mkauataki kana. Kaiboang nedi nangatadi nge mkauataki kana be. ²⁰ Maka ma anua ono Nanaranga ngatanepoa kana nge tago pile-la ka dieno. Tago. Kaiboang bibia ka makara dieno. ²¹ Rakana karere? Kalau ono mpalitikaming kana nge teke mdokidoki be mpura, ki reretaka mata be ilogu malielie-ba nge mdokidoki be mpura?

5

Mata Goalakana-tina Teke Korin-lo Emaka

Ipura

¹ Ambe pile bokai ulongo muzi goalakana-tina teke mara-ming ipura. Muzi bokainaina nge igoala-tina. Be tamoata Nanaranga pilenga tago ditagatagadi nge tago diememaki. Bokainatuka ulongo: Tamoata teke ambe tama roa alauri iuati nge ibagai. ² Muzi bokai mara-ming dieno nge masa baituka be neming-la kamaraketukakaming? Tagonatina-la ka iado! Bokai nge iloming dagoala-ramo be tamoata kana bokainaina iemaki nge kamataoni be moaki mara-ming isukoaki! ³ Ngau moimoi tamoatagu tago makara isoaki, ata mariabakagu nge makara sakeming-o isoaki. Bokai be nge suri makara sakeming-o usoaki bokana be ambe tamoata giriki ngaedi iemaki nge giriki ne uliliti be ambe moatubu ono unangalako. ⁴ Bong Tanepoa neda Iesus Kristus ara-nao be kaepurari nge ngau mariabakagu mara-ming isoaki, be Tanepoa Iesus kaiboang ne nge marada dieno. ⁵ Bokai be tamoata ngae kamadoki be Satang kamani be kusi be kania moarunga muzigoala odio dieno ngaedi nge gamanadi dapura. Bokai masa alauri Tanepoa Bong ne biabia-o nge mariabaka uketa ngapura.

⁶ Bokai be mata goalaka bokai mara-ming ieno nge tagona-tina iuia neming-la kamaraketukakaming! Pile tekedi bokai dieno nge kakauataki, “ ‘Is’ mukumuku godoki be ‘palaua’ zaiza gobairibudu nge ‘palaua’ ngadodoraki.” ⁷ Bokai be ‘is’ goalaka muzigoala mata ono ieno ngae nge kamapasiki be kamarokaki. Bokai masa kam ‘bereti’ oauoau uarikadi ‘is’-di tagotago kamapura be giriki tago teke omingo ngaeno, ngau

ukauataki-kaming bokana. Bakara, Kristus ambe Nanaranga tabangakani ipura. Kristus ka 'Pasoba' moanako neda be ngai ka tabangaka ipura. ⁸ Bokai be 'Pasoba' moanako neda ngae nge 'bereti' 'is' tagotago ane tarakeaki. 'Bereti' bokainaina-lo nge giriki tago teke ieno, be pile moimoi be kalingo ka ieno. Moaki 'bereti' 'is' toiraira ieno ane be 'Pasoba' moanako neda ngae taemaki. 'Bereti' toiraira bokainaina-lo nge muzi goalakadi moangi be emakadi dipurapura be mata goalakadi moarunga dieno.

⁹ Norane be ugere-kaming nge bokai ura-kaming, "Tamoata pogiza mata goalakadi ditagatagadi nge moakina-tina kasaringadi." ¹⁰ Nge tago tamoata maka Nanaranga mata ne tago ditagatagadi ka urangakidi moaki kasaringadi. Moimoi tamoata bokainaina nge pogiza mata goalakadi diememaki, dianakonako, kana kokoko nemiadi direrere be moarupu be aem-kai dirakerakeaki. Bokai be tamoata bokainaina kamasibongakidi kana nge kateka ngae mata ne moarunga kamarokaki-tina be daleua. ¹¹ Ata ngau tamoata urarangakidi moaki kasaringaringadi nge tamoata bokainaina: Masa taritoka-ming kana dakilakila-kaming, ata mata goalakadi ngaedi diememaki: pogiza mata goalakadi, kana kokoko nemiadi direrere, moarupu be aem-kai dirakerakeaki, tamoata takadi aradi digoalagoalangi, dang kakai disingsing be diboangboang, be dianakonako. Tamoata bokainaina zaiza nge moakina-tina kasoakiria be kamoanako-budu.

¹² Maka ma bokai kamakaua: Ngau tagona-tina

uoadu tamoata tago ‘sios’-lo disoaki nge giriki nedi mliliti. Ata kam kaboadu tamoata ‘sios’-lo disoaki giriki nedi kamaliliti. ¹³ Nanaranga ka tamoata tago ‘sios’-lo disoaki nge giriki nedi ngaliliti kana, Nanaranga-la ‘Buku’ ne ipile bokana, “Tamoata mata goalakadi iememaki nge kamataoni be moaki mara-ming isukoaki.”

6

Tarito-kaming ‘Koto’takadi

¹ Tamoata teke mara-ming taritoka teke diaru giriki nediaru teke ieno nge tagona-tina iboadu Nanaranga tamoata ne nganokulidi be ngalako be tamoata Nanaranga tago ditagatagai giriki ne dadoraki! Tago iboadu bokai ngamuzi! ² Tago kakaua ki? Nanaranga tamoata ne ka tamoata moarunga kateka ngaenao giriki nedi daliliti kana! Bokaibe, nge kam maka kateka ngae giriki ne kamaliliti kana ka tago kaboadu giriki mukumukudi kamadoraki ki? ³ Kam tago kakaua kita ka ‘enzel’ giriki nedi taliliti be tadoraki kana? Kita ‘enzel’ giriki nedi taliliti kana nge kita taboadutina giriki izamaizama kateka-o dipurapura nge tadoraki! ⁴ Ak, giriki mukumukudi bokai dapura masa tamoata ‘sios’-lo aradi tagotago-lo lakuakadi dapura be dadoraki ki? Tago iboadu! ⁵ Nge bokai upile nge kama-maia! Tamoata tago teke mara-ming kaua dienoni be iboadu giriki tarito-kaming rua maradi dieno nge ngadoraki ki? Teke baraoa isoaki! ⁶ Maka ma tarito-kaming teke ngataguraki be takaia ‘koto’-lo nganaguraki

ngena giriki ngaedi kamadoki be tamoata Nanaranga lama tago diunani-lo kamalakuaki be dadoraki! Nge rakana muzi kata?

⁷ Bokai be neming-la mara-ming kae'kotokoto'taki nge neming ka mangata kananga-kaming kam ambe katamong. Bokai nge tamoata kata giriki teke iemakaniko nge moaki 'koto'-lo kulakuaki. Giriki ne gobalaki-ba. Ibolesiko nge moaki 'koto'-lo kulakuaki. Giriki ne gobalaki-ba. ⁸ Katagutaguraki be neming-la mara-ming kaebilebolesi be giriki kaememaki! Nge taritokaming-tina ma ka bokai kababasakidi!

⁹ Kam moimoi kakaua tamoata muzingadi goalakadi tago iboadu Nanaranga anua nena-lo dalako. Moakina-tina neming-la kakaboang-kaming. Tamoata pogiza mata goalakadi diememaki, moarupu dirakerakeaki, roti mata digamagamani be aine ki moane takadi zaiza dieneno-budu, moane nediala diapiapi be aine nediala diapiapi, ¹⁰ dianakonako, kana kokoko nemiadi direrere, dang kakai disingsing be diboangboang, tamoata takadi aradi digoalagoalangaki, be tamoata takadi kana nedi didokidokiledi nge tagona-tina iboadu Nanaranga anua ono ngatanepoa kanana-lo dalako. ¹¹ Kam alu nge bokainaina-ming kaa. Ata ambe asaka-ming dipura be kagoaza be tago muzigoala eruma ka kasoaki. Be dokia-ming dipura be Nanaranga tabangakadiani dipura be ambe ngaia-lo kasoaki. Be Tanepoa Iesus Kristus ara-nao be Nanaranga neda Oli Spirit nena-lo be ambe Nanaranga mata-nao kado.

Pogiza Mata Goalakadi

¹² Tamoata teke masa bokai ngapile, “Ngau uboadu kana moarunga rerengagu-lo mememaki.” Nge moimoi, ata kana moarunga tago iboadu dadumaiko. Ngau uboadu bokai mpile, “Ngau uboadu kana moarunga rerengagu-lo mememaki.” Nge moimoi, ata ngau tago iboadu kana teke mlikitakini be dududu kana mpura. ¹³ Be tamoata teke masa bokai ngapile, “Kangkang nge dabulikida kandi, be dabulikida nge kangkang kandi.” Nge moimoi, ata Nanaranga masa ruoti-doi be ngagamang-diaru.

Tamoata teke-teke tamoatada nge tago ono pogiza mata goalakadi taememaki kana. Tagotina. Tamoatada nge ono Tanepoa tamalipilipini kana. Be Tanepoa masa tamoatada ngamalipilipidi. ¹⁴ Nanaranga kaiboang ne ane be Tanepoa mate-lo be imarangaki, be kita masa kaiboang ne ane be ngamarangaki-kita. ¹⁵ Tago kakaua tamoata-ming nge Kristus kania kaa? Bokaibe, nge masa baituka be Kristus kania teke godoki be aine pogizagiza teke kania zaiza gonanga-budu? Tagonatina-la ka iboadu! ¹⁶ Bokai kakaua ki tago? Tamoata teke ne tamoata idoki be aine pogizagiza teke diaru itekenana-diaru nge ambe teke dipuraru. Tago rua. Nanaranga ‘Buku’ ne mangata-la ka bokai ipile, “Diaru masa tamoata teke ngapura.” ¹⁷ Ata tamoata naita Tanepoa diaru dietekenanairu masa mariabaka Tanepoa diaru daetekenanairu.

¹⁸ Bokaibe pogiza mata goalakadi kamasegeakitina. Muzigoala takadi tamoata diememaki

nge eluku tamoatadi-o ka dieno. Ata tamoata pogiza mata goalakadi iemaki nge ne tamoata ka igoalangaki. ¹⁹ Kakaua ki tago kam tamoata-ming nge Oli Spirit pera ono rakeaka ne? Ngai ka iloming-lo isukoaki, be Nanaranga ka Oli Spirit iang-kaming. Kam nge tago neming-la ka kanem-kaming. Nanaranga ka inem-kaming. ²⁰ Be tago ramoramo-ba ka inem-kaming. Tago. Zazanga bibia-tina ane izaza-kaming be inem-kaming. Bokaibe tamoata-ming ane be Nanaranga ara kamarakerakeaki!

7

Roti Mata

¹ Kodeka pile kagerena nge mkatu-kaming kana. Roti mata kategoriaki nge bokai mkatu kana: Tamoata tago iroti nge iuia-tina. ² Nge moimoi, ata pogiza mata goalakadi dilaba-tina. Bokaibe moane moarunga nge roa-ming otioti-doi, be aine moarunga nge roa-ming otioti-doi. ³ Moane nge roti mata kamatagatagadi be roa-ming ainekadi kusi-ming kamaniandi be ono rerengadi damamambuaki. Be aine nge bokainala roa-ming moanekadi kusi-ming kamaniandi be ono rerengadi damamambuaki. Moane be aine moaki kusi-ming kadokimatemedi be tago roa-ming kaniandi. ⁴ Bokai kamakaua: aine rotiroti kusi-ming nge tago neming-la rube-ming kusi-ming. Tago. Kusi-ming nge roa-ming moanekadi kandi. Bokainatuka-la, moane kusi-ming nge tago neming-la rube-ming kusi-ming. Tago. Moane kusi-ming nge roa-ming ainekadi kandi. ⁵ Bokaibe kamaeno-buduru kana nge

takaia moaki isege ki kasege-doiru. Moaki. Bong kasumoala-doiru be ono muku kamaraboru kana nge iboadu kamasegeru. Ata alauri nge kaba kamaeneno-buduru. Bokai masa Satang tago iboadu ngatoi-kamingru, bakara kam ramoramoba ka kusi-ming rerengadi katagatagadi. ⁶ Pile ngaedi bokai upile nge tago uakangao-kaming be kamaroti kana. Tago. Ngena ono ka mangmang ung-kaming. ⁷ Ngau urere kam moarunga nge ngau bokana tago rotiroti kamasoaki. Ata kita teke-teke nge Nanaranga lumaluma nem-nem be iang-kita. Teke lumaluma bokainaina iani, takaia lumaluma takaia iani.

⁸ Kodeka kosikosi be narenare mradi kana. Bokaina-ba tago rotiroti kasoaki nge iuia, ngaula tago rotiroti usoaki bokana. ⁹ Ata kusi-ming rerengadi tago kaboadu kamadokimatedi kana nge iuia-tina kamalako be kamaroti. Kamasoakiba be kamakapoarapoara takana! Karoti nge iuia.

¹⁰ Kam rotiroti nge ngau bokai ura-kaming. Ki tago ngau ka ura-kaming, Tanepoa ka ira-kaming. Aine rotiroti moaki roa ipereki. ¹¹ Roa ipereki nge kosikosi-ba ngasoaki. Tago nge kaba ngamule roana-lo be pile dadorakiru be dasoaki-uiaru. Be moane moakina-tina teke roa isegeaki.

¹² Be kam taka-ming moarunga nge bokai mra-kaming kana. (Nge ngau pile negu. Tago Tanepoa ne.) Taritokada kata roa aineka Kristus lama tago iunani be isumoala taritokada-la ngae diaru dasukoakiru kana nge moane moaki aine isegeaki. ¹³ Be bokainatuka-la, marauda kata roa moaneka Kristus lama tago iunani be isumoala

marauda-la ngaе diaru dasukoakiru kana nge aine moaki moane isegeaki. ¹⁴ Labu ne nge bokai: Moane Kristus lama tago iunani, ata roa aineka diaru ditaga-buduru bokana moane ambe Nanaranga idokamai be ambe Nanaranga-lo ka isoaki. Bokainatuka-la, aine Kristus lama tago iunani, ata roa moaneka diaru ditaga-buduru bokana Nanaranga ambe idokamai be ambe Nanaranga-lo ka isoaki. Tago bokana nge ambe natu-ming Nanaranga mata-nao tago dagoaza. Ata nge ambe kana bokai dieno bokana natu-ming ambe Nanaranga mata-nao digoaza.

¹⁵ Ata moane ki aine kata Kristus lama tago iunani be roa ngapereki kana nge iboadu ngapereki. Kana bokai dipura nge moane ki aine Kristus lama iunani nge tago iboadu aine ki moane ipereki nge ngadokimatei. Nanaranga irere ilo uia-lo tasukoaki kana ka ikila-kita. ¹⁶ Bokai kamakaua: Kaiko aine kata moane bokainaina kuati be kurere sakem-lanao nga-soaki kana nge baituka be kukaua roam masa gouketi? Ki kaiko moane kata aine bokainaina kuati nge baituka be kukaua roam masa gouketi?

Nanaranga-la Rerengana-lo Kamasukoaki

¹⁷ Kita moarunga nge Nanaranga-la ikila-kita be tasukoaki bokana tasukoaki. Be soaki bakarairai kaoana-lo tasukoaki kana be Tanepoa iang-kita nge soaki-la ngarana-lo tasukoaki. Mata ngaе ka ‘sios’ moarunga-lo usulesledi. ¹⁸ Tamoata kusi korotototo kata ka kilaia ipura nge moaki itaguraki be kusi-korototo mata kilala ne kusi-nao ieno nge igamani. Be bokainatuka-la, tamoata kusi tago korotototo kata ka kilaia

ipura nge moaki itaguraki be kusi korototoka ipura. ¹⁹ Maka ma kusim korototoka ipura ki kusim tago korototoka ipura nge kana-ba! Kana kanabiabia nge Nanaranga mata ne tagadi dapurapura. ²⁰ Baituka kusukoaki be Nanaranga ikilaiko nge soaki-la bokainaina-lo gosukoaki. ²¹ Kaiko dududu kata ka Nanaranga ikilaiko ki? Nge kana ngae moakina-tina ilom ibukutaki! Ata kaba bokai kuita zala nem ka ipura be ono iboadu gorubetakiko be rerengam-lo gosukoaki kana nge iuia-tina. Gopi-soaso! ²² Maka ma dududu kata ka Tanepoa ikilai nge ambe Tanepoa irubetaki be rerengana-lo ialalale. Be tamoata bokainaina nge Tanepoa ne. Be bokainatuka-la, tamoata naita rerengana-lo ialalale be Tanepoa ikilai nge ambe Kristus dududu kana ipura. ²³ Bokai kamakaua: Kam zazanga bibia-tina ane ka zaza-ming dipura. Bokai be moaki kaba kamule be tamoata dududu kandi kapura. ²⁴ Taritokagu, kam teke-teke nge Nanaranga-la zaiza kamasukoaki. Baituka kasukoaki be ikila-kaming nge bokaina-la kamasukoaki.

Kosikosi Be Narenare

²⁵ Kodeka tegi neming takaia mkatungi kana. Aine barasi be moane amuna masa baituka? Tanepoa mata ne tago teke kam kanabe irangakana. Ata nge Tanepoa ilo-taga ne ane be pile mpile kana nge iboadu odio tadasare.

²⁶ Kaituka-tina nge moatubu bibia-tina dieno. Bokai be ngau ilogu ipile bokaina-ba kasoaki nge iuia. ²⁷ Naita tekem roam otioti? Moaki zala kulelei be ono roam kusegeaki. Naita tekem kosikosi kusoaki? Moaki zala kulelei be kuroti.

²⁸ Ata kaiko ambe kuroti nge tago muzigoala kata ka kuemaki. Be aine kosikosi kata iroti nge tago muzigoala kata ka iemaki. Ata tamoata naita iroti masa giriki kokoko-tina soakingana-lo ngaitaita. Bokai ka pile upile ngaedi nge ono giriki ngaedi tago kamaita kana ka uraka-ming.

²⁹ Taritokagu, pile ambe upile labudi nge bokai: Bong tago sasalaga-tina ka dieno. Kaituka be ngalako nge bokai kamamuzimuzi: Kam moarunga nge Tanepoa rerenga aro-ming ka-mananga be kamatagatagadi, neming rerengaming dalauri. Moane rotiroti nge moaki rotiroti bokana disukoaki, ³⁰ tamoata ilodi dinodonodo nge moaki ilodi nodonodo bokana disukoaki, suridi diuiauia nge moaki suridi diuiauia bokana disukoaki, kana dizaza nge moaki nedi bokana dizaza, ³¹ be tamoata maka kateka-kana malipi nedi diememaki nge moaki izama-tina-izama kateka-kana malipi nedi diememaki. Maka ma kateka kaituka-tina tea ipurapura bokana nge ambe ileualeua.

³² Ngau urere ilo-buku moaki teke iloming-lo ieno. Bokainatuka mtonanga: Tamoata kosikosi nge Tanepoa-la malipi ne ka ilo ibuku-bukutaki, bakara ngai Tanepoa ngailo-uiai kana ka ipipi. ³³ Ata tamoata rotiroti nge kateka-la ngae malipi ne ka ilo ibukubukutaki, bakara ngai roa ngailo-uiai kana ka ipipi. ³⁴ Bokai be rerenga nge dimasare-ramo. Aine kosikosi ki aine barasi nge Tanepoa-la malipi ne ka ilo ibukubukutaki. Ngai rere ne biabia-tina nge ere-tamoata be ere-mariabaka be Tanepoa-la malipi ne ngae-memaki. Ata aine rotiroti nge kateka kana-la

ka ilo ibukubukutaki, bakara ngai roa ngailo-uaia kana ka ipipi.

³⁵ Pile ngaedi upilepile nge ono mduma-kaming kana ka upilepile. Tago babari kaoa bokana ka unanga-kaming. Ngau urere mata adoadodi kamatagatagadi be kamaememaki. Be ere-moarungaming be Tanepoa malipi ne kamaememaki. Kana teke ngarepeki-kaming be iloming ngarape-ramo takana!

³⁶ Tamoata teke natu aineka barasi teke kosikosi-ba isoaki be ilo bokai inangai, “Nge tago iuia natu-gu isoaki-ba be ambe iaine-bia. Kana teke memaki.” Be rakana ngaemaki kana nge rerengana-la. Be itaguraki be natu aineka iaka-rotingaki nge tago muzigoala ka iemaki.

³⁷ Ata tamoata ilo ere-moarunga be itekenanai, be tago akangaoia ipura be rerenga moarungalo be natu ngadokimatei be tago ngaroti kana nge kana iauia ka iemaki. ³⁸ Pile ngaedi bokai miaka-tukuradi: Tamoata naita natu aineka iaka-rotingaki nge iuia, ata tamoata natu tago iaka-rotingaki nge kaba iuia-tina!

³⁹ Nge aine rotiroti ka mra-kaming kana: Bong roam moane moauriuri isoaki nge moane-la ngae ka roam. Alauri roam moane ngae imate nge iboadu rerengam-lo kaba goroti. Ata tamoata gouati kana nge Tanepoa lama iunania-la ka iboadu gouati. ⁴⁰ Ata aine bokainaina kosikosi-ba isoaki nge iuia. Bokai masa suri dauiaua-ba. Nge ngau ka ilogu bokai ipile. Be ngau ilogu bokai unangai Nanaranga Oli Spirit ne ngau-lo isoaki ka pile ngaedi iana.

8

Kangkang Moarupu Tabangakadiadi Dipura

¹ Kodeka kangkang ambe moarupu tabangakadiadi dipura mrangaki kana. Kita takaua kita moarunga nge kuaa dieno-kita. Nge moimoi, ata kuaa bokainaina nge tamoata diememakidi be ono nedia-la diraketukatukadi. Ata reretaka mata ka kana moarunga iaka-lalabati. ² Tamoata naita ilo ipileni ngai kana teke ikauataki nge isi kana maka ngakauataki kana nge tago ikauataki. ³ Ata tamoata naita Nanaranga irereretaki nge Nanaranga tamoata ngae ikauataki.

⁴ Bokaibe kangkang ambe moarupu tabangakadiadi dipura rangakadi nge ngau bokai mpile kana: Kita takaua moarupu nge kana kalingo tagotago kata anunuka. Nge maleng-ramo kaa. Be kita takaua Nanaranga tekena-la ka isoaki.

⁵ Kana-ramo kokoko “nanaranga” kana rangakadi dipurapura lang-lo be kateka-o disoaki. Moimoi “nanaranga” be “tanepoa” bokainaina kokoko-tina disoaki. ⁶ Ata kita takaua Nanaranga kalingo nge tekena-la. Ngai ka Tamada, be ngai ka kana moarunga iemaki. Be ngaia-la kana ka kita tasoaki. Be Tanepoa nge tekena-la, Iesus Kristus. Ngai ara-nao ka kana moarunga emakadi dipura, be ngai ara-nao ka kita tasoaki.

⁷ Ata tago tamoata moarunga ka pile ngaedi dikauataki. Tamoata alu nge moarupu-la tagadi ka diamang ngena kaituka-tina kangkang ambe moarupu ditabangakidi dakang kana nge ilodi bokai dananga, “Nge moarupu kangkang kandi.” Ilodi sikitadi nge isi tago dizama uia. Bokaibe

ilodi bokai dinangananga, “Kangkang ngaedi diaka-bolo-kama.” ⁸ Ata kita takaua kangkang tago iboadu daduma-kita be Nanaranga zaiza soakingada dadoraki. Bokai be kangkang bokainaina tago takang masa rakana teke Nanaranga-lo ieno tago iboadu tadoki? Tagola. Be kangkang bokainaina takang masa rakana teke Nanaranga-lo tadoki? Nge tago.

⁹ Ata kaba kamaitaita uia! Rerenga-ming bokainaina kamatatagadi be tamoata isi lama uniangadi tago dikai-uia kamaemakidi be muzigoala daemaki takana! ¹⁰ Kam kakaua kangkang ambe moarupu tabangakadiadi dipura kakangkang ki tago kakangkang nge kana-ba. Ata tamoata isi kana ngaedia-lo ilo tago izama uia moarupu keda nedia-lo kamamoanakonako be ngate-kaming takana! Bokai ite-kaming nge kodeka kaiboang ngadoki be ono kangkang moarupu tabangakadiadi dipurapura nge ngakangkang kana. ¹¹ Bokai be taritoka-ming ngae ilo isi tago izama uia nge kaua neming ngaedi ka dara-leuai kana! Maka ma ngaia-tina kana ka Kristus imate, (ata kauanga-ming ngaedi ane ka ngai kapakai.) ¹² Bokai kamuzi nge ambe taritoka-ming ka muzigoala kaemakani. Bokai nge ambe lama unianga isi tago dikai uia nge kaduaposa be kodeka kaingadi dileua. Be nge tago ngaia-la ka muzigoala kaemakani. Nge Kristus ka muzigoala kaemakani be. ¹³ Bokai be ngau urere ilo-ming bokai kamalelenaki: kangkang bokainaina ka ukang be taritokagu uemaki be muzigoala zalakana-lo ilako nge moakina-tina ngado ukangkang. Bokai masa

taritokagu tago memaki be muzigoala zalakana-lo ngalako.

9

'Apostel' Iboadu Rakana Dadoki

¹ Kodeka 'apostel'ngagu mrangaki kana. Ilo-ming dipile ngau tago uboadu ilogu sikita rerenga mtagai be rakana teke rerengagu-lo memaki ki? Ngau uboadu! Ilo-ming dipile ngau tago 'apostel' kata ki? Ngau 'apostel' kata! Maka ma negu matagu-lo Tanepoa neda Iesus ute! Be kana takaia ono negu mrangaka ngau moimoi 'apostel' kata nge neming-la kaituka soakinga-ming Kristus-lo kamaita! Ngau ka mara-ming Tanepoa malipi ne uemaki, be malipi negu dikalingo nge kam kaituka Kristus lama kaunani! ² Tamoata takadi masa dapile ngau tago 'apostel' kata, ata kam kakaua ngau moimoi be 'apostel' kata! Maka ma kam mara-ming ka malipi negu 'apostel' bokana uememaki be Kristus lama kaunani! Bokaibe ono moarunga dakaua ngau moimoi be 'apostel' nge kam-la ka date-kaming!

³ Bokaibe bong tamoata alu malipingagu 'apostel' bokana disurusurukaki nge negu-la bokai uoioiaka: ⁴ Ngau umalipi-kaming bokana, iboadu-tina kam-lo kangkang be dang kanagu malipingagu bubunadi bokana mdoki! ⁵ Ngau uboadu-tina roagu teke Kristus lama iunani nge mbagabagai, be kam kangkang be dang kamaniani! 'Apostel' takadi, Tanepoa tarina-tina, be Pita nge roadi dibagabagadi. ⁶ Ki masa keruala Barnabas ka kangkang be dang kanamairu kanabe kimalipilipiru ua?

7 Bokainatuka mtonanga be kamakaua: Tamoata koai-lo eunung nangata iboadu nena-la ngazazazai? Tamoata nangata uma kana ngadoki, ata kangkang ipuraki nge tago iboadu teke ngakani? Tamoata nangata mang ilikiliki, ata tago iboadu mang kana teke ngakani?

8 Nge tago kana izamaizama emakadi dipurapura-la ane ka tonanga uemaki! Tago. Moses Mata nena-lo nge kana ngaedi dieno be. 9 Moses Mata nena-lo bokai dieno, “ ‘Bulumakau’ ‘uit’ iduaposaposa be patudi ipasipasi nge aoa moaki kuauri.” Bokai nge ilo-ming ba dipile? Nge ‘bulumakau’ ka ilo iandi ka bokai ipile ki? Tago-la! 10 Nge kita ka ilo iang-kita ka bokai ipile ki? E! Moimoina-tina kita kana ka pile ngaedi geretadi dipura. Bokaibe muzi teke bokai ieno: Tamoata uma-lo igimoa be tamoata kangkang iuaroe nge ilo-diaru bokai dinangaru, “Malipinga-mairu bubunadi bokana masa kangkang alu kanamairu gadokiru.” Nge bokai ka uma ngaena-lo dimalipiru. 11 Bokai kamakaua: Keka ambe Oli Spirit kangkang kana mara-ming kilikiri. Bokai nge kateka kana oti be malipingama bubunadi bokana kikeliaki nge masa dilaba-tina be tago kaboadu kamangkama ki? 12 Tamoata takadi nge kasumoala be duma kandi, ak keka bakarairai kaoa ka tago duma kang-kama? Keka malipi bibia mara-ming kiemaki be malipingama bubunadi bokana iboadu-tina be duma bibia-tina kamangkama!

Ata keka tago kitaguraki be kana keka kiboadu kam-lo gadoki nge kikeliaki. Tago-tina. Bokaibe moimoi moatubu kokoko-tina kita, ata kikai be

kimalipilipi-la. Tago kirere kana bokainaina teke Kristus Pile Uia ne zalaka ngaono. ¹³ Moimoi kam kakaua tamoata Nanaranga pera nena-lo dimalipilipi nge kangkang kandi Nanaranga pera nena-lo ka didokidoki. Be tamoata bagi ono tabataba aningao tabataba diememaki nge tabataba alu ka didokidoki be dikangkang. ¹⁴ Be bokainatuka-la, Tanepoa ambe pile kaiboangdi bokainatuka inanga, “Tamoata Pile Uia mangata dirangarangaki nge malipingadi bubunadi bokana kana moarunga ono soakinga nedi nge Pile Uia-lo dadokidoki.”

¹⁵ Ata kana ngaedi ngau uboadu-tina kam-lo mdoki kana nge tago teke udoki. Be bokai ugere nge tago kana kam-lo tago udoki ka ukelikeliaki! Tago-tina. Ngau tago urere tamoata teke malipingagu ngazazadi. Bokai be umate nge iuia! Maka ma tago urere tamoata teke pilengagu ngaedi “ngau malipingagu bubunadi tago ukelikeliaki” nge ngadoki be ngara-leuadi! ¹⁶ Ngau tago uboadu Pile Uia mangata urangarangaki ngena negu-la mraketukaia. Malipi ngae nge tagonatina iboadu emaka msege. Maka ma Pile Uia tago mangata urangarangaki nge umakadomatina! Mleua-la be kana! ¹⁷ Rerengagu-lo be malipi ngaedi uememaki nge iboadu zazanga negu mkeliki. Ata nge tago rerengagu-lo ka umalipilipi. Nanaranga ka malipi bibia ngaedi iana. ¹⁸ Bokai nge zazanga nangatadi masa mdoki? Zazanga negu nge bokai: Pile Uia mangata urangarangaki nge tago iboadu tamoata urangarangakadia-lo zazanga mdokidoki. Bokai masa kana ngau uboadu-tina dia-lo mdoki kana nge tago iboadu

mkeliaki.

¹⁹ Ngau moimoi rerengagu-lo usukoaki. Tago tamoata teke dududu kana. Ata ngau negu-la be unangaia be moarunga dududu kandi upura. Bokai masa tamoata kokoko-la be muasadi be Kristus-lo damai. ²⁰ Bong Iuda maradi usukoaki nge Iuda-la soakingadi bokana usukoaki. Nge ono Iuda kokoko mrepekidi be Kristus-lo damai kana ka bokai umuzimuzi. Ngau moimoi Moses Mata ne tago erumadi usoaki. Ata bong tamoata Moses Mata ne ditagatagadi maradi usukoaki nge dia-la soakingadi bokana usukoaki. Nge ono mrepekidi be Kristus-lo damai kana ka bokai umuzimuzi. ²¹ Bokainatuka-la, bong Ungguma Takadi zaiza usukoaki nge dia-la soakingadi bokana ka usukoaki. Nge ono Ungguma Takadi mrepekidi be Kristus-lo damai kana ka bokai umuzimuzi. Ata bong Ungguma Takadi maradi usukoaki nge Nanaranga mata ne tago udu-aposaposa be muzigoala uememaki. Maka ma ngau Kristus mata ne erumadi ka usoaki. ²² Tamoata lama uniangadi isi tago dikai uia maradi usukoaki nge dia-la bokana ka usukoaki. Nge ono mrepekidi be Kristus-lo damai kana ka bokai umuzimuzi. Muzi moarunga-lo nge tamoata sakedi-o usukoaki nge muzingadi utagatagadi. Be ono alu Kristus ngauketidi kana nge zala moarunga bakarairai nge utagatagadia-doi. ²³ Pile Uia kana ka kana moarunga ngaedi uememaki. Bokai masa tamoata Pile Uia lama diunani be lili-nao be marou dadoki kana nge ngau masa di zaiza be marou ngaedi alu mdoki.

²⁴ Kam kakaua tamoata dapanana kana nge

kokoko dipapanana, ata tekena-la ka kana dauasai kana be dipapanana nge ngadoki kana. Bokaibe kam panana kaikai kamaemaki be masa kana kamausai kana nge kamadoki. ²⁵ Tamoata moarunga dapanana kana nge ditoto-tina uia. Ditoto-tina uia be kauta moare oti emaka ipura nge dadoki kana. Kana ngae tago iboadu ngaenosalaga. Ata kita nge kana nem-kueno ieneno tadoki kana ka panana ngaena-lo tasili. ²⁶ Nge bokai ka ngau tago tamoata ramoramo-ba ipapanana bokana upapanana. Ngau adoado-la upapanana be daga ono manubu kana nge utagatagai. Ngau tago tamoata eunung ramoramo-ba luma irorokaki bokana lumagu urorokaki. ²⁷ Tago-tina. Ngau negu tamoatagu sururu uiani-ani be ambe uemaki be dududu kanagu bokana rerengagu itagatagadi. Bokaibe bubuna negu ono tamoata be aine takadi Pile Uia ngae mangata urangakadi bokana nge tago urere mdokipakai! Mpi be mdokia-soaso!

10

Moarupu Rangakadi

¹ Taritokagu, ngau urere tubuda toira Moses ditagai nge ilo-ming dandi. Di moarunga nge oaru-doi eruma disoaki be ibagabagadi, be di moarunga nge makasi biabia Daradara nge ditotoki. ² Oaru be makasi ngaedia-lo disili be ono rukuadi dipura bokana be Moses ditagai. ³ Di moarunga nge Nanaranga kangkang ne dikani, ⁴ be di moarunga nge Nanaranga dang ne dising. Dang dising ngae nge Nanaranga patu nena-lo ka

ipusika be ege-ege ibagabagadi be dialalale. Patu nga'e nge Kristus. ⁵ Ata tamoata be aine ngaedi muzingadi nge Nanaranga tago ilo iuiataki. Nge bokai ka dimate-ramo be tamoatadi matedi nge ege-ege lulu kaba ngaradia-lo dieno.

⁶ Kana ngaedi nge kita ono tonanga tadoki kana ka bokai dipura. Bokai masa tago iboadu di muzingadi tatagadi be kana muzi goalakadi odio dieno nge taememaki. ⁷ Moarupu moaki karakerakeaki, di alu dimuzi bokana. Nanaranga 'Buku' ne bokai ipile, "Tamoata be aine disoakiria be dimoanako be dang dising be dituirake be dioagu." ⁸ Kita moaki pogiza-ramo mata taememaki, di alu dimuzi bokana. Bokai dimuzi be amari teke ilona-lo nge '23 tausen' moarunga dimate. ⁹ Nanaranga moaki tatoi, di alu dimuzi bokana. Bokai dimuzi be moata dipura be tamoata be aine Nanaranga ditoi nge diumoatedi. ¹⁰ Be moaki katotoi, di alu dimuzi bokana. Bokai dimuzi be Mate 'Enzel' itaguraki be iara-leuadi.

¹¹ Kana ngaedi bokai dipuradi be ono kita tonanga tadoki be tago masa di nanau talako be taleua. Be nge bokai ka kana ngaedi geretadi dipura. Be kana takaia nge bokai: ono adoado tasukoaki kana ka mangmang diung-kita. Maka ma kita nge bong ono manubunga saringa ka tasoaki.

¹² Bokai be tamoata naita ilo ipileni ngai ikaiuia be ituitui nge kaba ngaitaita uia! Toitoi teke ngatoi be ngatapulo takana! ¹³ Toitoi moarunga kadokidoki nge izamaizama tamoata moarunga dipurapuradi bokana ka kadokidoki. Ata Nanaranga pile moimoibe ipile nge iememaki

be dikalingolingo. Bokaibe ngai tago iboadu ngalikitaki-kaming be toitoi kaiboang neming ane tago kaboadu kamauasadi nge teke ngatoi-kaming. Ata bong toitoi bokainaina teke ipura-kaming masa kaiboang ngam-kaming be ono toitoi ngae kamasibongaki, be zala ngang-kaming be toitoi nge kamairatui.

Moarupu Kangkang Kandi Be Tanepoa Moanako Ne

¹⁴ Bokaibe, ruangagu negu, moarupu nanaranga neming bokana rakeakadi nge kamairatudia-tina. ¹⁵ Kam tamoata ilo-ming otioti bokana ka ura-kaming. Neming-la be pilengagu kamaliliti. ¹⁶ Sema ono Tanepoa moanako ne biabia taememaki nge ilo-ming dani. Bong sema ngae tadoki be ono 'uain' tasing kana nge iloda bokai tananga: Kristus muzigoala neda kanabe daraka isuburaki. Be Nanaranga taperui be kodeka ono tasing. Bokai tamuzi be ono tarangaki-kita kita tekeda be Kristus daraka isuburaki nge tanegea-budu. Muri nge 'bereti' taking-kotokotoi be ono tarangaki-kita kita tekeda be Kristus tamoata ka moarunga zaiza be takani. ¹⁷ Bokai kamakaua: moimoi 'bereti' tekona-la ka kita kokoko tanegei, kita nge tamoatada teke. Bakara, kita moarunga nge 'bereti' teke ka tanegei.

¹⁸ Israel ilo-ming dandi. Tamoata Nanaranga tabataba ne dikangkang nge bagi ono tabataba emakadi dipurapura-lo dituitui be didumad-uma. Nge ono takaua di nge Nanaranga zaiza tekedi bokana. ¹⁹ Bokai nge baituka upilepile?

Kangkang moarupu tabangakadiadi dipura nge takadia-ba ki? Ki upile moarupu nge moimoi be kalingodi? ²⁰ Tago-tina! Ngau pilengagu nge bokai: Tamoata maka moarupu tabataba dieleluakidi nge tago Nanaranga ka dianiani. Tago-la. Nge mariaba goalakadi ka tabataba dianiandi. Bokaibe ngau tago urere mariaba goalakadi mata nedia-lo kamasili. ²¹ Tagona-tina iboadu Tanepoa sema kanana-lo ‘uian’ kamasing be kaba kamalako be mariaba goalakadi sema kandia-lo ‘uain’ kamasing! Be tagona-tina iboadu Tanepoa kangkang ne kamakani be kaba kamalako be mariaba goalakadi kangkang nedi kamakang. Tagona-tina iboadu bokai tamuzimuzi! ²² Bokai tamuzimuzi nge ono Tanepoa uananga ka tarurumeng. Kamarai? Masa kita kaiboang neda ngai kaiboang ne diuasadi ki? Tago-la!

²³ Pile tekedi bokai dieno, “Kita taboadu rakana teke taemaki.” Nge moimoi, ata kana moarunga tago uia-doi. Alu goalakadi. “Kita taboadu rakana teke taemaki,” ata kana moarunga tago iboadu dadumakita-doi. Alu tago uia. ²⁴ Bokaibe tamoata lama diuni nge teke-teke moaki ilodi bokai dinangananga, “Kana uia ono negu-la mdumaia nge mememaki.” Ngau urere ilodi bokai danangananga, “Kana uia ono tamoata takadi mdumadi kana nge mememaki.”

²⁵ Pile negu ono kangkang moarupu tabangakadiadi dipura rangakadi nge bokainatuka mambuaki kana: Bokainatuka kamamuzimuzi: Ngado teke kate be kamazazai kana nge kamazazai. Moaki kategori moarupu tabangakadiadi ipura ki tago. Kamategitegi be pile takadiaba-lo dakatu-

kaming be ono ilo-ming sikitadi dasururu takana!
²⁶ Maka ma Nanaranga ‘Buku’ ne bokai ipile,
 “Kateka ngae be kana moarunga ono dieno nge
 Tanepoa ne.”

²⁷ Bokai be tamoata Nanaranga pilenga tago
 itagatagadi kata ialulu-kaming be moanako
 nena-lo kalako nge rakana aro-ming dinangai
 nge kamakania-ba. Ilo-ming sikitadi bokai
 kamananga takana, “Nge tago iuia kangkang
 bokainaina gakang!”
²⁸ Ata tamoata teke
 itaguraki be bokai ira-kaming, “Kangkang ngaedi
 moarupu tabangakadiadi dipura,” nge moaki
 kakang. Tamoata ira-kaming kanabe be moaki
 kakang. Maka ma ngai ilo sikita bokai inangai,
 “Nge tago iuia kangkang bokainaina gakang.”
²⁹ Bokai be, nge ngai ilo sikita kana ka bokai
 upile. Tago kam kana ka bokai upile.

Ata kam teke-teke masa neming-la bokai
 kamapile, “Nge bakara ka tamoata takaia
 ilo sikita ngau rerengagu ngarangaki tago
 diuia?”
³⁰ Maka ma ngau Nanaranga uperui
 ka umoanako. Nge bakara ka tamoata takaia
 kana ambe uperutaki lilidi-o be ngaebuloia?”

³¹ Bokai be rakana kakani, ki kasing, ki kae-
 maki nge ono Nanaranga ara atabala nangaia
 ngapura kana ka kaemaki.
³² Be moaki tamoata
 teke kaemaki be itamong. Iuda kata, ki Ung-
 guma Takaia kata, ki Nanaranga ‘sios’ ne kata!
 Moaki be moaki-tina!
³³ Ngau-la umuzimuzi
 bokana kamamuzimuzi. Ngau upipi-tina be zala
 moarunga utagatagadi be ono tamoata moarunga
 ilodi uiaka-uiauiadi. Ngau tago negu-la ilogu
 ianana be kana ono negu-la mdumadumaia kana

nge uememaki. Tago. Ngau kana ono tamoata takadi mdumadumadi kana nge ka uememaki. Bokai masa uketadi dapura.

11

¹ Kristus-la ono tonanga udokidoki bokana oگوو tonanga kamadokidoki.

Nanaranga Rakeaka Mata

² Ngau urakeakikaming-tina, bakara kana moarunga-lo nge ilo-ming dianana, be sule moarunga nge uiangkaming-la bokana katagatagadi.

³ Ata ngau urere ilo-ming bokai dakaua: Tamoaata teke-teke pangana kandi nge Kristus. Aine pangana kana nge moane. Be Kristus pangana kana nge Nanaranga. ⁴ Bokaibe moane nangata pangana kukubati be lili-be-matao irabo ki Nanaranga pile ne mangata ipile nge ne pangana kana Kristus ka iruku-goalai. ⁵ Be aine nangata pangana tago kukubati be lili-be-matao irabo ki Nanaranga pile ne mangata ipile nge ne pangana kana ka iruku-goalai. Aine bokainaina nge ambe geleboaruia ipura bokana. ⁶ Aine pangana tago ikubatia-ra donga korota ngapura. Ata geleboaru be donga-koro nge kilala ono maianga kaoa nge pangana ngakubati! ⁷ Kodeka labu takaia bakara ka aine pangana ngakubati nge mrangaki kana: Moane tago iboadu pangana ngakubati, bakara nge Nanaranga zoka be kaiboang be malama ne ka moane-lo dipitikaoakaoa. Ata aine nge pangana ngakubati, bakara nge moane kaiboang be malama ne ka aine-lo dipitikaoakaoa. ⁸ Labu

ne nge bokai: Moane nge tago aine kania teke oti ka emaka ipura. Tago. Aine ka moane kania oti emaka ipura. ⁹ Bokainatuka-la, tago aine kana ka moane emaka ipura. Tago. Moane kana ka aine emaka ipura. ¹⁰ Labu ngaenao ka aine pangana ngakubati be ono kilala ne bokana ngai moane eruma ka isoaki. Be nge tago kana-la ngae, 'enzel' masa kaba bokai daita aine ngae nge moane eruma ka isoaki.

¹¹ Ata Tanepoa tamoata be aine ne maradi nge bokainatuka ilo-ming kauakaua: Aine tago iboadu nena-la rube ngasukoaki. Be bokainatuka-la, moane tago iboadu nena-la rube ngasukoaki. ¹² Maka ma aine nge moane kania kata ane ka emaka ipura, be moane nge aine ka inekiaki. Ata kana moarunga nge Nanaranga-lo ka dipura. ¹³ Bokaibe neming-la be kana ngae kamaliliti. Ilo-ming bakara dipile? Nge iuia ki tago Nanaranga rakeaka ngapurapura be aine teke pangana tago kukubati ngatui be ngarabo? ¹⁴ Kita-la tamoata izamaizama muzingada nge kamaita be ono kamakaua. Moane donga biabia nge tea tago dauia. ¹⁵ Ata aine donga biabia nge nena-la ngaraketukai. Donga biabia nge kukubata ne bokana. ¹⁶ Ata tamoata naita kana ngae ngaegoretaki kana nge ngau bokai mpile kana: Keka Nanaranga 'sios' ne zaiza nge mata ono Nanaranga rakeaka ipurapura takaia tago ieno-kama.

Tanepoa Moanako Ne Biabia

¹⁷ Singara pile kodeka mrangaki-kaming kana nge ambe tago ono mrakeaki-kaming kana. Bakara, bong Nanaranga 'sios' ne bokana be

kaepurapurari nge tago muzi uia kapupuraki.
¹⁸ Pile matamatanatuka ulongo nge bokai: ‘sios’ teke bokana be kaepurapurari nge pile kaebulob-ulongaki be neming-la kaduararamoaki-kaming. Be bong ngau pile ngaedi ulongo nge upile pile ngaedi masa muku kalingodi! ¹⁹ Nge iuia neming-la bokai kaenegenegei be ono mangata kaba taita naita-guma ka Nanaranga rerenga ditagatagadi. ²⁰ Bong kaepurapurari nge tago Tanepoa Moanako ne biabia ka kakangkani. Tago-la. ²¹ Bong kamasoakiria be kamamoanako kana nge kangkang kanam be kania ka kapurapuraki. Tago kaerapurapungi! Bokai be alu toletole dasoaki, be alu ‘uain’ biabia-la dasing be daboang. ²² Nge bakara ka bokai? Suri pera kana-ming ono kamamoanako be dang kamasing kana nge tago bokana kamuzimuzi! Ki suri Nanaranga ‘sios’ ne kamasegeaki be kamaruku-goalai be ono tamoata kangkang kandi tagotago kamaka-maiadi bokana! Ilo-ming dipile ngau masa bakara mrakaming? Masa ara-ming mrakeaki ki? Tago be tago-soasoa! Tagona-la ka ara-ming mrakeaki kana!

²³ Bakara, ngau Tanepoa-lo pile udoki ka kam uang-kaming. Pile ngaedi nge bokai: Oabubu ono erekei luma-dio nangaia ipura-o nge Tanepoa Iesus ‘bereti’ idoki ²⁴ be Nanaranga iperui be ikingkotoi be bokai ipile, “Nge ngau tamoatagu, be kam kanaming. Be ono ilo-ming danana kana nge moanako ngae kamaememaki.” ²⁵ ‘Bereti’ dikania-doi nge sema bokainatuka-la idoki be bokai ipile, “Sema ngae taoa oauoau Nanaranga kam zaiza iemaki, be darakagu ane

be uauri be udokimatei. Bong kasingsing nge ilo-ming danana.” ²⁶ Bokaibe bong nangatanao ‘bereti’ ngae kakangkani be sema ngae ono ‘uain’ kasingsing nge Tanepoa matenga ka mangata karangarangaki nibe ngalako nena-la be kaba ngamule.

²⁷ Bokaibe tamoata naita mata goalakadi itagadi be ramoramoba be Tanepoa ‘bereti’ ne ikani be sema kana ane ‘uain’ ising nge Tanepoa ne tamoata be daraka ka muzigoala iemakidi. ²⁸ Bokai ka tamoata naita ‘bereti’ ngae ngakani be sema ngae ane ‘uain’ ngasing kana nge nena-la ilo moarunga ngaliliti noko. ²⁹ Maka ma tamoata naita Tanepoa moanako ne ngae tago ikilalangi be imoanako be ‘uain’ ising nge ne ka moatubu ono ilakuaki. ³⁰ Nge bokai ka kam kokoko-tina ambe kamore be kakoalai-ramo, be alu ambe kamate. ³¹ Bokaibe matamata be nedala taliliti-kita mua noko Tanepoa moanako ne taememaki nge ambe Nanaranga tago ngaliliti-kita be moatubu odao nganangalako. ³² Ata nge iuia Tanepoa ambe ililiti-kita be moatubu iang-kita. Tago bokana, nge ambe kateka ngae zaiza be taleua.

³³ Bokaibe, taritokagu, bong kaepurari be Tanepoa moanako ne kamakani kana nge kamaerapungi noko. ³⁴ Be tamoata naita tole imate nge pera kanana-lo be ngamoanako noko ngapura. Bokai masa bong kaepurari nge giriki tago teke kamaemaki Tanepoa moanako nena-lo. Be bokai masa Nanaranga giriki neming tago ngaliliti.

Kana takadi masa makara mpura noko miadoraki.

12

Oli Spirit Lumaluma Ne

¹ Taritokagu negu, kodeka Oli Spirit lumaluma ne ka mrangaki kana. Ngau urere bokai kamakaua pile ngaedi nge kalingodi otioti. ² Kam kakaua bong tamoata Nanaranga tago lama di-unani bokana kasukoaki nge moarupu matedi ka dibagabaga-kaming. Be nge kana ngaedi ka zala tagongana-lo dilakuaki-kaming. ³ Be nge labu ngaenao ka ngau urere bokai kamakaua: Tamoata maka Nanaranga Oli Spirit ne ibagabagai nge tago iboadu bokai ngapile, “Jesus ngesuaka ipura.” Bokainatuka-la, tamoata tago teke iboadu nena-ba bokai ngapile, “Jesus ka Tanepoa.” Oli Spirit tamoata ngae ibagabagai ka iboadu bokai ngapile.

⁴ Oli Spirit lumaluma ne nge nem-nem be dieno, ata Oli Spirit tekena-la ka lumaluma bokainaina inegenegē. ⁵ Malipi nge kokoko be nem-nem be taememaki, ata Tanepoa tekena-la ka malipini ipurapura. ⁶ Be baituka malipi ngapura kana nge kokoko be nem-nem be dieno, ata Nanaranga tekena-la ka kaua ianiang-kita be tamalipilipi.

⁷ Bokai kamakaua. Tamoata teke-teke-lo nge Oli Spirit nena-la be mangata inanganangai. Nge ono tamoata moarunga dumadi dapura kana ka tamoata teke-teke-lo nena-la mangata inanganangai. ⁸ Tamoata tekena-lo nge kaua malaidi

iani, be takaiana-lo nge kaua bibia iani. Ata Oli Spirit tekena-doi ka lumaluma ngaedi ian-diaru. ⁹ Be Oli Spirit tekena-doi ka tamoata teke lama unianga iani, be Oli Spirit-la ngae ka tamoata takaia kaiboang ono moremore aka-uia-kadi iani. ¹⁰ Tamoata teke-teke nge lumaluma bokai ianiandi: teke kaiboang ono Nanaranga kilala ne iememaki, takaia ono Nanaranga pile ne mangata inangananga, takaia kaiboang ono pile ngakauakauataki mariaba goalakadia-lo ka dipurapura ki Oli Spirit-lo ka dipurapura, takaia ono iboadu pile takadia-lo ngapilepile, be takaia ono pile takadi labudi nganagupasipasi. ¹¹ Ata nge Oli Spirit tekena-la be ngaia-la ka kana moarunga ngaedi iememaki. Rerengana-lo be tamoata teke-teke nge lumaluma bokainaina ianiandi.

Tamoatada Teke, Ata Kaniada Kokoko

¹² Kita tamoatada nge kana tekena-la kata, ata kania kokoko. Moimoi kania kokoko, ata diekapotaki be tamoata tekena-la dipuraki. Be Kristus nge bokainatuka-la. ¹³ Kita moarunga nge Oli Spirit tekena-doi ane ka tamoata tekenalo rukuiadalako dipura. Kita Iuda, Ungguma Takadi, dududu be tago dududu nge Oli Spirit teke ka aniada ipura be dang bokana tasing.

¹⁴ Ilo-ming dakaua. Tamoatada nge kaniadi tago teke-teke. Tago. Kaniadi kokoko. ¹⁵ Bokaibe tamoata teke ae ngataguraki be bokai ngapile, “Ngau tago luma be masa tamoata kania teke.” Bokaina-ra ngapile, ata tago iboadu ae malipi nedi iememaki nge ngairatudi. ¹⁶ Be tamoata kungi ngataguraki be bokai ngapile,

“Ngau tago mata be masa tamoata kania teke bokana msoaki.” Bokaina-ra ngapile, ata tago iboadu kungi malipi ne iememaki nge ngairatudi. ¹⁷ Tamoatada ere-moarungadi matada-doi masa rakaniada-lo talongolongo? Be tamoatada ere-moarungadi be kungida-doi masa rakaniada-lo kana boaudi daunung-kita? ¹⁸ Ata nge tago bokai. Maka ma Nanaranga ka ne rerengana-lo be kaniada teke-teke nge kabadia-lo inanga! ¹⁹ Ak, kaniada-la teke ka kaniada moarunga malipi nedi idokidoki nge ambe tamoatada tagotago. Maka ma kaniada nge ambe teke-la-teke! ²⁰ Ata nge ambe kaniada nem-nem be dieno. Bokai be kaniada-ra kokoko, tamoatada tekena-la.

²¹ Matada tago iboadu luma-da bokai daradi, “Keka iboadu nemai-la malipi moarunga gaemaki. Duma neming tago kirere.” Be pangana-da tago iboadu ae-da bokai daradi, “Keka iboadu nemai-la malipi moarunga gaemaki. Duma neming tago kirere.” ²² Tago iboadu bokai dapile. Maka ma kaniada alu nge mareuadi. Moimoi kania-da ngaedi mareuadi, ata kaniada ngaedi tago daeno nge tago iboadu tamoatada ere-moarungadi nge malipi nedi daemaki. ²³ Be kaniada kana-ba kana tarangaki-ma ka muaka gegere ane be tadoraki kana. Be kaniada tago tangazimzimdia-uia nge ka tangazimzimdia-uia kana. ²⁴ Ata kaniada tangazimzimdia-uia nge moaki tangazimzimdia-tina uia. Maka ma Nanaranga ka nena-la be kaniada moarunga kabadia-lo inanga be ono kaniada muaka tago odio dieno nge tamuamuaki kana. ²⁵ Bokai masa kania-da moarunga tago diboadu daenegei

be nem-nem dalako. Tago. Kaniada teke-teke masa kaniada takadi dailo-bukubukutakidi be dadorakidi. ²⁶ Bokaibe kaniada teke sururu idoki nge kaniada moarunga sururu dadokidoi. Be kaniada teke rakeaka ipura nge kaniada moarunga rakeaka ngae dasuri-uiataki.

²⁷ Bokaibe, kam moarunga nge Kristus tamoata, be kam teke-teke nge Kristus kania teke-teke. ²⁸ Bokainatuka-la, 'sios'-lo nge kita teke-teke kabada-lo inanga-kita be tasoaki. Mumuatuka nge 'apostel,' muridi nge 'propet,' be di muridi nge tamoata Pile Uia disulesuletaki. Kodeka di muridi nge bokainatuka dietagai be dilako: tamoata kilala kaiboangdi diememaki, tamoata kai-boang dienodi be moremore diaka-uiauiakidi, tamoata rangguma tamoata takadi didumadumadi, tamoata maka tamoata takadi disingarangaradi, be tamoata maka pile takadia-lo iboadu dapile. ²⁹ Tamoata bokainaina nge teke-teke nem-nem be malipi nedi aniadi dipura. Bokaibe tago moarunga-doi be 'apostel', ki 'propet' ki Pile Uia disulesuletaki. Be tago moarunga be kai-boang ono kilala emaka dienodi, ³⁰ ki kai-boang ono moremore aka-uiakadi, ki kai-boang ono pile takadia-lo pile, ki kai-boang ono pile labudi nagupasikadi dienodi. Tago. ³¹ Ata lumaluma bokainaina nge aradi tago dilaba-tina. Ngau urere lumaluma aradi bibia-tina kanabe kamamoatangtang.

Reretaka Mata

Nge kodeka zala iuia-tina ono lumaluma aradi bibia ngaedi kamadoki kana nge mitiking-kaming.

13

¹ Ngau uboadu tamoata be ‘enzel’ pile nedi mpilepile, ata reretaka mata tago ienona nge pilengagu nge suri koamiru* ngakabakaba bokana, ki dabi ngapakipakira bokana.

² Ngau uboadu pile mumuakadi mpilepile, be uboadu kana moarunga labudi miamang be kua moarunga mkauataki, be uboadu lama uniangagu dakai-tina be buku bibia msadisadiaki, ata reretaka mata tago ienona nge ngau kanaba-tina. ³ Ngau uboadu kana negu moarunga tamoata kana nedi tagotago miandi, be di kanabe negu-la mdoka be eoa-lo mbulaia, ata reretaka mata tago ieneona nge tagona-tina iboadu kana ngaedi muku dadumaia.

⁴ Reretaka mata ienoniko nge tago iboadu oaikiki-la be namam ngarara, ilom uarika, tago iboadu gomangazingazi, panganam tago iboadu ngapatupatungaki, tago iboadu nem-la goraketukatukaiko, ⁵ tamoata takadi tago iboadu ramoramo gobabasakidi, kapisa mata tago ngaenoniko, tago iboadu ilom ngarara, be tago iboadu tamoata takadi giriki diemakiniko nge ilom-lo godokimatedi ki tago sesu muku ilom ngandi. ⁶ Reretaka mata ienoniko nge mata goalakadi tago iboadu gosuri-uiauiataki. Tago-tina. Mata uia moimoi be kalingodi ka gosuri-uiauiataki kana. ⁷ Reretaka mata ienoniko nge tago iboadu tamoata takadi mata goalakadi diemakiniko nge gorangaki, lama gouni tamoata takadi muzi uia-la daememakiniko, ilom rerenga

* **13:1:** koangkoang

nge Nanaranga tamoata takadi ngadumadi be Kristus-lo dasukoaki, be tamoata takadi gororeretakidia-la, soaki uia-lo ki soaki tago uia-lo nge gororeretakidia-la.

⁸ Reretaka mata nge nem-kueno ieneno. Ata kana takadi masa damanubu. Kana bokainaina: ‘Propet’ bokana be Nanaranga pilenga mangata rangakadi, kaiboang ono iboadu pile takadia-lo pile ngapurapura, be kua moarunga. ⁹ Maka ma kita lumaluma neda ono kua tadokidoki be ono ‘propet’ bokana Nanaranga pilenga mangata tararangaki nge kapapadia-ba kaa. ¹⁰ Ata alauri masa kana adoado kalingo otioti ngapura. Be bong ngaranao masa kana kapapadi daleua.

¹¹ Ngau isi natu-muku nge natu-muku bokana upilepile, natu-muku bokana ilogu ulelelenaki, be natu-muku bokana ilogu unanganangai. Ata kaituka ambe utamoata, be natu-muku muzingadi urokaki. ¹² Kaituka bong ngaedia-lo nge Nanaranga kana ne moarunga suri anunukadia-ba bokana ka taitaita. Ata alauri masa Nanaranga tatalari be lili taita. Be kana kaituka kapapadia-ba bokana takauataki masa moarungana-doi be takauataki, Nanaranga-la ere-moarungada be ikauataki-kita bokana.

¹³ Ata kaituka-tina nge kana toli-la ngaedi ilogu ianiandi: Kristus lama unani ipurapura, Nanaranga-lo kana uia dokiadi kana be tarapurapu, be reretaka mata. Mata ngaediato maradi nge reretaka mata-la ka ilabatuka.

14

Oli Spirit Lumaluma Ne Kaba Alu

¹ Reretaka mata zala ne kamatagatagaia-la, be ilo-ming moarunga nge Oli Spirit lumaluma ne daniandi be kamadoki kana be kamapipi. Ata Oli Spirit lumaluma ne ilo-ming daniania-tina kana nge Nanaranga-lo pilenga dokiadi be mangata rangakadi. ² Maka ma tamoata naita kaiboang ono iboadu pile takadia-lo ngapilepile dienoni nge tago tamoata zaiza ka dipilepile. Tago. Nge Nanaranga diarua ka dipilepileru. Nge moimoi, bakara tamoata tago teke iboadu ngakaua rakana kata ka irangarangaki. Nge pile kalingodi labudi zumzumkaki ka Oli Spirit kaiboang nena-lo be ipilepile. ³ Ata tamoata naita Nanaranga-lo pile idokidoki be mangata irarangaki nge tamoata ka idumadumadi be ono iaka-kaikaidi, ono iaka-sakulikulidi, be ono ilo iaka-uauiadi. ⁴ Tamoata naita pile takadia-lo ipilepile nge nena-la ka idumai, ata tamoata naita Nanaranga-lo pile idoki be mangata irarangaki nge 'sios' ka idumai. ⁵ Nge iuia kam moarunga nge pile takadia-lo kamapilepile. Ata rere negu bibia-tina nge Nanaranga-lo pile kamadokidoki be mangata kamarangaki. Tamoata naita Nanaranga-lo pile idokidoki be mangata irarangaki nge tamoata naita pile takadia-lo ipilepile iuasai. Ata tamoata teke isoaki be iboadu pile ngabuiiri be moarunga dakaua nge iuia. Bokai masa 'sios' ngadumai.

⁶ Bokai be, taritokagu, makara mpura be pile takadia-lo upilepile, nge masa baituka be mduma-kaming? Tago sesu-la be ka mduma-kaming kana! Nanaranga pile ne kaoa mangata unanga, ki kaua kaoa, ki pile mumuakadi kaoa, ki sule kaoa masa iboadu odio mduma-kaming. Ak,

pile takadia-lo upilepile nge tagona-la ka mduma-kaming kana! ⁷ Kana aburodi tagotago odio mtonanga be takaua. Gopu teke eura ngapura ki oagu teke palita ngapura masa baituka be moasi labudi takaua? Malonga ma ngatagadia-ua masa takaua! ⁸ Ki koai kana be tamoata teke giramo nganangai, ata koai ara tago itugania-ua, nge masa baituka be takaua taeung kana? ⁹ Nge kam nge bokainatuka-la, pile takadia-lo kapilepile masa baituka be kana karangarangaki nge tamoata takadi dakauataki? Tagona-la be dakaua kana! Pilenga-ming masa darake be daleua-ba! ¹⁰ Kateka ngaenao nge pile kokoko-tina nem-nem be dieno, ata tago teke labu tagotago. ¹¹ Bokai be tamoata teke pile takadia-lo iraraia be tago ukaua nge ngau akerengagu kata. Maka ma tago ukaua rakana kata ka irangarangaki. Be tamoata iraraia nge akerenga kana mrangaki. ¹² Be kam nge bokainatuka-la ka kasoaki. Kam karerere Oli Spirit lumaluma ne kamadoki kana nge lumaluma ono 'sios' dumaia be ngalaba kana nge dokiadi kana be kamapipi.

¹³ Labu ngaenao ka bokai mra-kaming kana: tamoata naita pile takadia-lo ipilepile nge ngaraborabo be masa lumaluma ono pile labudi pasikadi ania ngapura. ¹⁴ Bakara, pile takadia-lo uraborabo nge moimoi mariabakagu ka iraborabo, ata ilogu moarunga nge kalingo tagotago. ¹⁵ Bokai nge masa rakana memaki? Mariabakagu-lo ka uraborabo nge ilogu moarunga ane be mraborabo kana, be ono tamoata takadi dakaua. Mariabakagu-lo ka

umoasimoasi nge ilogu moarunga ane be moasimoasi kana, be ono tamoata takadi mdumadi kana. ¹⁶ Maka ma mariabaka-minglo be pile takadia-lo Nanaranga karakterakeaki be kaperuperui, nge masa baituka be tamoata takadi mara-ming disoaki daduma-kaming be Nanaranga kamarakeaki? Pile kapilepile tago dikaua masa baituka be peru neming-lo daduma-kaming? ¹⁷ Moimoi rabo neming ono perunga ngae nge iauiatina, ata tamoata takaia tagonatina-la ka kudumai.

¹⁸ Ngau Nanaranga uperui, bakara ngau uasakaming be pile takadia-lo pile kokoko uiamang. ¹⁹ Ata bong 'sios'-lo be Nanaranga rakeaka ipurapura be pile kilidi lima-la ane be tamoata be aine uraradi iboadu dalongo be dakaua nge iuia. Ak, utaguraki be pile kilidi 'tausen' teke upile, ata tamoata be aine uraradi tago dikaua nge tagonatina iuia! Maka ma tago dikaua rakana kata ka urangarangaki! ²⁰ Taritokagu, ilo-ming moaki natu-muku bokana. Moimoi, muzi goalakadi emakadia-lo nge ilo-ming natu-muku bokana. Ata kana uia moarunga-lo nge ilo-ming damalaitina. ²¹ Nanaranga 'Buku' nena-lo bokai dieno, "Tanepoa bokai ipile, 'Tamoata pile takadi dipilepile be tamoata pile akerengadia-lo dipilepile ane be masa tamoata ngaedi mradi. Pile-ra mradi, ata tago masa dalongo.'" (Ais 28:11-12)

²² Bokai be, Oli Spirit lumaluma ne ono pile takadia-lo pile ipurapura nge ono tamoata lama tago isi diuni Nanaranga kaiboang ne daita kana ka pile takadia-lo pile ipurapura. Tago tamoata

lama diuni kana ka pile takadia-lo pile ipurapura. Ata lumaluma ono Nanaranga-lo pile dokiadi be mangata rangakadi nge tamoata lama diuni kana ka Nanaranga pilenga mangata rangakadi dipurapura. Tago tamoata isi lama tago diuni kana ka bokai muzi ipurapura. ²³ Be bong kam moarunga ‘sios’ bokana kamaepurai be moarunga pile takadia-lo kamapilepile, be tamoata alu pile kapilepile tago dikaua ki tamoata lama isi tago diuni dapura masa dapile kam kangao! ²⁴ Ata bong kaepurari be tamoata lama tago isi iuni ki tamoata Nanaranga pilenga tago isi ikauataki teke Nanaranga pilenga kapilepile be ilongorikaming masa ilo bokai ngalelenaki, “Moimoi ngau muzigoala ememaki.” Pilenga-ming ilongo ma ka masa giriki ne daliliti, ²⁵ be lubu ne zumzumkaki moarunga masa mangata-lo nangadi dapura. Bokai masa ngaboadukuria be Nanaranga ngarakeaki be mangata bokai ngapile, “Moimoina-tina Nanaranga makare mara-ming isoaki.”

Nanaranga Adoado-la Rakeaka Ngapurapura

²⁶ Taritokagu, masa bakara tapile? Bong kaepurari be Nanaranga kamarakeaki kana nge teke masa moasi ono Nanaranga rakeaka ngaenoni, takaia masa sule-pile daenoni, takaia masa kana maka Nanaranga mangata inangani nge daenoni, takaia masa pile takadia-lo ngapile, be takaia masa Nanaranga pilenga labudi nganagupasi. Kana ngaedi moarunga nge emakadi dapura be ono ‘sios’ dumaia ngapura. ²⁷ Be tamoata alu pile takadia-lo dapile kana nge moaki kokoko dipile.

Rua ki toli nge iboadu. Be moaki bong-doi teke ditui be dipile. Teke ngapile ngamanubu be kodeka takaia ngatui be ngapile. Be tamoata takaia masa ngatui be pile ngabuiri be moarunga dalongo. ²⁸ Ata tamoata pile ngabuiri kana tago teke maraming isoaki nge tamoata pile takadia-lo ipilepile nge moarunga mata-mingo ngamoadubulae be nena-la ilona-lo be Nanaranga diaru daepileiru.

²⁹ Kana takaia nge bokai: Tamoata rua ki toli Nanaranga-lo pile didoki nge iboadu datui be mangata darangaki. Be kam moarunga nge kamasoaki be pilengadi kamaliliti. ³⁰ Ata bong kaepurari be kasoaki be teke maraming pile tekedi kaitukatina-la ka Nanaranga mangata inangani nge tamoata itui be ipilepile nge ngamoadubulae. ³¹ Maka ma kam moarunga nge kaboadu pile Nanaranga-lo kadoki nge mangata kamarangaki, ata teke-teke kamatuitui be kamapilepile. Bokai masa moarunga sikeng uia dalongo be kaiboang dadoki. ³² Tamoata Oli Spirit lumaluma ne ono Nanaranga pilenga mangata rangakadi dipurapura dienodi nge tago ramoramo ka dituitui be dipilepile. Bong nangatadi ono datui be pile damarangaki ki dadokitoto nge diamang. ³³ Maka ma Nanaranga tago ramoramo-ba ka imuzimuzi. Tago-la. Ngai ilouialo ka isukoaki.

Bong Nanaranga 'sios' ne kaepurapurari ³⁴ nge aine damoadubulaelae-ba. Moaki sesu dipilepile. Be Iuda-la Mata nedi ipile bokana moaki sesu kana tekena-lo dimua. ³⁵ Kana teke dakauataki kana nge pera-lo be roadi moanekadi dategidi.

Bakara, aine teke itaguraki be 'sios'-lo lili-be-matao ipile nge maia kana-tina biabia.

³⁶ Pilengagu ngaedi kaengaki ki tago? Bokai nge bakara ilo-ming dipile? Ilo-ming dipile kam-lo ka Nanaranga pilenga labu inangai ki? Ki kam-lanalo ka pilenga dipura, be tamoata takadia-lo tago dipura? ³⁷ Bokaibe, tamoata naita ilo ipileni ngai Nanaranga pile ne mangata irarangaki ki Oli Spirit lumaluma ne idoki nge iboadu ngapile pile ngau ugeregere-kaming nge Tanepoa sikeng ne. ³⁸ Ata tamoata bokainaina pile tago idoki nge kamamurinai be moaki sesu kalongolongori.

³⁹ Bokaibe, taritokagu, Nanaranga pile ne mangata rangakadi kana be kamamoatangtang. Ata tamoata pile takadia-lo dipilepile nge moaki kabababaridi. ⁴⁰ Kana moarunga nge adoado-la be nedo kabadia-lo be kamaememaki.

15

Kristus Mate-lo Maranga

¹ Taritokagu, nge kodeka Pile Uia milo-kauataki kana. Pile Uia ngae ka mangata urangakakaming, be nge Pile Uia ngae ka kadoki be ono kaduasare be lama unianga-ming dikai.

² Karere Nanaranga muzigoala-lo ngauketiketikaming kana nge Pile Uia ngae ka kamadokimatei kana. Ata urangakakaming-la bokana kamadokimatei. Moaki pile takadia-ba katagadi. Pile Uia ngae tago kadokimatei nge lama unianga-ming kalingo tagotago. Ambe kamamalo-ba.

³ Maka ma pile ngau Tanepoa-lo udoki-ma ka kam ura-kaming. Pile ura-kaming maradi kana

kana-tina biabia nge Kristus kita muzigoala neda lilidi-o ka imate, Nanaranga-la 'Buku' ne dipile bokana. ⁴ Imate, be kumraka ipura be amaridi toli muridi be kaba mate-lo be marangaka ipura, Nanaranga-la 'Buku' ne dipile bokana. ⁵ Mate-lo be imarang nge Pita ipurakani, be alauri nge tagataga ne kulemoa-be-rua ipurakadi. ⁶ Alauri nge kababe tagataga ne '500' moarunga bongdoi teke ipurakadi. Tagataga ne ngaedi nge kokoko-tina isi nedi uia disoaki, ata alu ambe dimate. ⁷ Kodeka alauri nge Zems ipurakani, be kaba alauri nge 'apostel' ne moarunga ipurakadi. ⁸ Alaurituka nge ngau ipurakana. Ata tago 'apostel' takadi bokana ipurakana. Maka ma tago ukatiuana-uiani, oaikiki-la be ipurakana be 'apostel' upura, suri natu-muku kalea ne tago isi irokaboaduaki be nekiaka ipura bokana.

⁹ 'Apostel' moarunga maradi nge ngau aragu ialaurituka. Ki moakina-tina 'apostel' kana rangakagu ipura! Maka ma ngau ka Nanaranga 'sios' ne sururu uaniani! ¹⁰ Ata Nanaranga marou ne tadokidoki-ba ane be idumaia be kaituka ngau surigu bokainaina. Be marou ne tadokidoki-ba iana ngaedi nge tago dileuaba. Dikalingo-la be! Moimoi malipi bibia-tina uemaki be 'apostel' moarunga uasadi. Ata nge tago ngau kaiboang negu-lo be uemaki. Tago-tina. Nge Nanaranga marou ne tadokidoki-ba ka ngau iana be odio umalipi. ¹¹ Bokai-be, nge kanaba naita ka Pile Uia mangata irangaki, ngau ki di nge kana-ba. Kana kanabiabia nge Pile Uia ngae ka mangata rangaka ipura, be ono kam Kristus lama kaunani.

Matemate Mate-lo Be Marangadi

¹² Bokai kamakaua: Keka pile mangata kipilepile be kalongo nge Kristus mate-lo be maranga. Nge baituka ka kam alu kapile matemate tago iboadu damarang? ¹³ Matemate tago dimarangrang moimoi kana kapile nge Kristus tago mate-lo be imarang! ¹⁴ Ak, Kristus tago moimoi be mate-lo be imarang nge keka pile mangata kirarangaki nge tago iboadu tamoata teke dadumai. Nge kana-ba kata! Be kam lama unianga-ming nge kalingo tagotago. ¹⁵ Ata kaba kana kanabiabia ono matemate tago dimarangrang tarangaki kana nge bokai: Nemai-la mangata kinanga-kama keka Nanaranga kiboliboliaki. Maka ma keka ka Nanaranga bokai kirangaki Kristus mate-lo be imarangaki! Matemate moimoi be tago dimarangrang nge Nanaranga Kristus tago mate-lo be imarangaki. ¹⁶ Moimoi matemate tago dimarangrang nge iboadu bokai tapile, “Kristus imate be tago marangaka ipura.” ¹⁷ Bokai-be Kristus moimoi be tago marangaka ipura nge lama uniangaming-lo nge kamamalo-ba. Lama unianga-ming kalingo tagotago! Be isi muzigoala neming-lo ka kasoaki! ¹⁸ Ak, Kristus tago mate-lo marangaka ipura nge tamoata lama diunani be ambe dimate nge ambe dileua. ¹⁹ Bokai-be soakingada kateka-onaona-la kana ka iloda moarunga Kristus-lo tanangalako be tarapurapu nge bokai kamakaua: tamoata moarunga kateka-o maradi nge kita ambe taduasikasi.

²⁰ Ata pile moimoi be kalingodi nge bokai: Kristus moimoina-tina mate-lo be marangaka

ipura. Kristus mate-lo be marangaka ipura be ono takaua uia matemate masa marangakadi dapura. ²¹ Bakara, mate nge tamoata teke ka ipuraki. Be bokainatuka-la, mate-lo be marang nge tamoata teke ka ipuraki. ²² Bokainatuka mtonanga be kamakaua: Adam Nanaranga pilenga tago ilongo bokana moarunga labunao dipura masa damatemate. Be bokainatuka-la, Kristus Nanaranga pilenga ilongo be itagadi bokana tamoata moarunga Kristus-lo dipura masa marangakadi dapura. ²³ Ata bong mate-lo be marangakadi dapura kana masa nem-nem be bong nem-nem-lo be marangakadi dapura. Mata-matanatuka Kristus marangaka ipura. Alauri Kristus mulenga-nao masa tamoata be aine ne marangakadi dapura. ²⁴ Kodeka, alauri masa lang be kateka manubungadi dapura. Bong ngaranao masa Kristus ngataguraki be tamoata bibia ditanepoa, tamoata biabia dimuamua, be tamoata kaiboang dienodi nge kaiboang nedi ngadokiledi be ngaia-la ka ngatanepoa. ²⁵ Maka ma Kristus masa ngatanepoa be kana moarunga ngapapananuaki nibe Nanaranga ngataguraki be erekei ne moarunga ngauasadi be ae babadia-lo nganangadi. ²⁶ Erekei ne alalaurituka ngauasai kana nge mate. ²⁷ Maka ma Nanaranga 'Buku' ne bokai ipile, "Nanaranga ambe kana moarunga idoki be ae babadia-lo inangaria." Pile ngaedi "kana moarunga" nge ono takaua Nanaranga ara tago uarea-lako ipura. Maka ma Nanaranga ka "kana moarunga" Kristus ae babadia-lo nganangaria kana! ²⁸ Ata bong Nanaranga kana moarunga Kristus ae babadia-lo inangaria

masa Kristus ngataguraki be nena-la ngadoki be Nanaranga eruma nganangai. Bakara, Kristus nge Nanaranga Natu. Be Nanaranga masa kana moarunga ngatanepoadi.

²⁹ Ak, matemate tago kaba dimarangrang kana tapile nge bakara ka tamoata matedi aradi-o be tamoata nedi uia rukuadi dipurapura? Alauri kaba tago damarang kana nge bakara ka rukuadi dipura? ³⁰ Ak, keka ‘apostel’ be Kristus malipili kana kamate-kama! Kapile matemate tago kaba dimarangrang nge bakara ka izamaizama keka nemai-la mate-lo kizezeleki-kamailako be mate kitalatalaria-la? Maka ma Nanaranga pilenga mangata kirarangaki nge tamoata takadi dierekeikei-kama be umoatekamai-la ka kaba ieneno.

³¹ Taritokagu, izamaizama giriki uitaita nge mate saringa ka usukoaki! Nge moimoi ka upile! Ata kam ambe Tanepoa neda Iesus Kristus aranao kasoaki. Be kana-la ngae ka iememaka be ono negu-la uraketukatukaia. ³² Makare Epises anua-lo nge “gapaing kabukabu” zaiza kienuanuaki-budu. Nge kateka-ba ngae soaki ne lili-nao ka “gapaing kabukabu” ngaedi zaiza kieunung nge rakana iauiia mdoki kana ka kieunung-budu? Ak, tapile matemate tago kaba dimarangrang nge pile-ma ngaedi mtagadi, “Tamoanakanako be dang tasingsing be surida dauiauiia be tasoaki. Maka ma zama tamate kana!”

³³ Moakina-tina bolesa-ming dipura! Maka ma pile tekedi bokai dieno, “Tamoata muzingadi goalakadi masa tamoata muzingadi uia

dagoalangakidi.” Bokaibe tamoata bokainaina dabolesi-kaming takana! ³⁴ Kamamarang-rake, be mata neming uia kamatagadi! Mata neming goalakingadi kamarokaki! Bakara, kam alu isi tago kakaua Nanaranga ilo baituka ilakolako! Nge ono miaka-maia-kaming kana ka bokai upile.

Tamoatada Mate-lo Be Damarang

³⁵ Ata tamoata teke masa bokai ngategi, “Baituka be matedi marangakadi dipurapura? Masa teadi bakarairai?” ³⁶ Ngaongao-ming! Bong kai-patu teke kateka-lo katanomi nge ngamoapuru noko ngarauposaki be ngadula. ³⁷ Nge kai-patu ramo-ba kata ka katanomi. Masa mong patu kata ki, ki kai takaia kata patunaua? Ata alauri ngalaba nge tea tago kai-patu katanomi bokana. Tago. Tea takadia-ba. ³⁸ Be bong ngalaba nge Nanaranga ka rerengana-lo be kusi bakarairai ngani kana nge ngani. Be Nanaranga ka kai-patu iememaki be kai bakarairai dapura kana nge dipurapura.

³⁹ Kaba tonanga takaia memaki: Nanaranga kana moarunga kusidi nem-nem be inanga. Tamoata kusidi nedi be inangadi. Ngado kusidi nem-nem be inangadi. Mang kusidi nem-nem be inangadi. Be ika kusidi nem-nem be inangadi.

⁴⁰ Ak, kana makatabala lang-lo dieno nge kusidi nedi be dieno, be kana makare kateka-o dieno nge kusidi nedi be dieno. Kana lang-lonalona kusidi malamangadi nge nem-nem be dieno, be kana kateka-o kusidi malamangadi nge nem-nem be dieno. ⁴¹ Amari kusi malamanga nge ne be ieno. Kalea kusi malamanga nge ne be ieno.

Be goai kusidi malamangadi nge nedu be dieno. Ata goai teke-teke nge kulang nedu nem-nem be dieno.

⁴² Bokai be mate-lo be marang nge bokainatuka-la ieno. Tamoata imate be kumraka ipura nge kusi masa ngamoapuru. Ata bong mate-lo be imarang masa kusi nem-kueno ngaeneno.

⁴³ Bong kumraka ipura nge tea moangarurudi be koalaidi, ata bong marangaka ngapura masa tea kulanglang-tina be kai boang bibia ngadoki.

⁴⁴ Bong kumraka ipura nge tapou be mizaka ototi, ata bong marangaka ngapura masa Nanaranga kai boang ne ono daeno be tapou be mizaka tagotago.

Moimoi tamoata nge kusida teadi rua. Kateka-onaona nge kateka onaona, be lang anua-lonalona nge lang anua-lonalona. ⁴⁵ Maka ma Nanaranga 'Buku' ne bokai ipile, "Tamoata mata-matanatuka emaka ipura Adam nge emaka ipura be moauriuri isoaki!" Ata Adam alalaurituka Kristus nge Nanaranga kai boang ne ono moauringa tamoata be aine ianiandi. ⁴⁶ Ata kusida ono lang anua-lo tasoaki kana nge Nanaranga tago iang-kita mua. Tago. Kusida ono kateka-o tasukoaki kana nge ka iang-kita mua. Alauri ka kusida ono lang anua-lo tasukoaki kana nge ngang-kita kana. ⁴⁷ Bokai kamakaua: Nanaranga tamoata rua be iemakidi. Muamua gapugapu kateka-onaona ane ka iemaki be imate. Alauri nge matemate maradi ka imarangaki be ambe kusi lang anua-lonalona idoki. ⁴⁸ Bokai be kateka-tamoata moarunga nge suridi tamoata kateka oti emaka ipura bokana. Bokainatuka-la, tamoata

moarunga maka tamoata lang anua-lonalona ditagai masa ngaia-la kusi lang anua-lonalona idoki bokana dadoki. ⁴⁹ Bokai-be, kaituka nge surida kateka-tamoata emaka ipura bokana, ata alauri masa surida tamoata lang anua-lo be ipura bokana.

⁵⁰ Taritokagu, pile urangaki ngaedi nge labudi bokai: Kana tapou be mizaka be dara oti emakadi dipura nge tago iboadu anua ono Nanaranga ngatanepoa kana nge ngadoki be nganemi. Tagola. Bokainatuka-la, kana iboadu ngamoapuru be ngaleua nge tago iboadu kana nem-kueno ieneno nge ngadoki be nganemi.

⁵¹ Kamalongo! Pile labudi zumzumkaki tekedi mra-kaming kana. Kita moarunga masa tago tamate. Ata masa oaikiki-tina tatabuli be kusida takadia-ba tadoki. ⁵² Kana ngae puranga nge ngamaraka-tina kana, be marakanga nge suri matam-la gokingpisaki bokana. Tauru alalaurituka ngakaba masa kana ngae ngapura. Bong tauru ngakaba masa matedi damarang be nemkusoaki dasukoaki. Be kita moarunga isi moauriuri tasoaki masa tatabuli be kusida takadia-ba tadoki. ⁵³ Masa bokainatuka tatabuli kana. Kusida galagalaidi masa databuli be tago iboadu dagalagalalai. Be kusida matematedi masa databuli be tago damateme. ⁵⁴ Bokai-be bong kusida galagalalidi databuli be uia-la daeneno, be bong kusida dimateme databuli be tago damateme masa pile ngaedi Nanaranga 'Buku' nena-lo dieno nge dakalingo,

“Nanaranga ambe mate iuasai.” (Ais 25:8)

⁵⁵ Be pile takadi bokai dieno,

“Mate, kaiboang nem ono uasanga inanga dieno?
Mate, kaiboang nem ono sururu aninga
inanga dieno?” (Osea 13:14)

⁵⁶ Mate kaiboang ne ono sururu aninga nge muzigoala-lo ka idoki. Be muzigoala kaiboang ne nge Moses Mata nena-lo ka idoki. ⁵⁷ Ata kita Nanaranga taperui! Ngai ka Tanepoa neda Iesus Kristus ara-nao be kaiboang ono uasanga ianiang-kita.

⁵⁸ Bokai be, taritokagu, kamakaiboang-tina. Kana moaki teke imoakusungaki-kaming! Izamaizama nge kamapipi be Tanepoa-la malipi ne kamaememaki, bakara kam kakaua kana moarunga Tanepoa malipi nena-lo be kaememaki nge kalingodi otioti. Tago iboadu kamamamalo-ba.

16

Nanaranga Tamoata Be Aine Ne Duma Nedi

¹ Kodeka ‘mone’ ono Nanaranga tamoata be aine ne Zudea kaba-lo kamandi kana nge mran-gaki kana. ‘Sios’ Galesia kaba-lo uradi bokana kamamuzi. ² Bokai uradi: ‘Sande’ moarunga nge kam teke-teke ‘mone’ neming alu kamazageza-geaki be daeneno. Bong nangata ‘mone’ kaita nge kokotangadi kamatagadi be alu kamaza-geaki be daeno. Bokai kamakakabung be dae-neno, be ramani upuraka-kaming masa aira kaba ‘mone’ kamakakabung. Ambe-ma kakabung-doi be dieno! ³ Be tamoata alu kamanangadi be masa ‘mone’ kakabung be dieno nge Ierusalem dalakuaki. Bokai be bong upura masa ‘pasi’ teke

mgereti be ono tamoata ngaedi milo-kauatakidi be lumaluma neming ngaedi zaiza dadokidoki be dalale. ⁴ Be makara usoaki be ilogu ipilena ngau labu negu iauia teke ienona be Ierusalem mlako kana nge masa tamoata ngaedi dadainakina be galale-budu.

Pol Sinau Ne

⁵ Ngau masa Masedonia kaba-lo mlako noko makara mpura, maka ma zala Masedonia kaba-lo ilako nge mtagai kana. ⁶ Masa uanana muku sasalaga baraoa makara sakeming-o msoaki. Ilogu ipile masa aoara bong teke masa ere-moarunga be makara sakeming-o msoaki be mambuaki. Bokai masa kaba inanga mlako kana nge kamadumaia be ono mialale. Tago isi ukaua masa makara be inanga mlako! ⁷ Ngau tago urere naua-ba bokana mkoale-kaming be mialale. Ngau urere uanana muku sasalaga sakeming-o msoaki. Nge maka ma Tanepoa isumoalana ka masa uanana muku sasalaga sakeming-o msoaki. Tago be tago!

⁸ Ata kaituka-tina masa makarena-la Epises anua-lo msoaki nibe bong biabia ono Oli Spirit ibala ara Pentekos ngapura. ⁹ Bakara, Nanaranga ambe zala iauia-tina iemakana be ono Epises anua-lo pilenga mangata mrangaki kana. Moimoi erekei kokoko-tina disoaki be zalakagu dionono, ata malipi ngaedi memaki-la be kana!

¹⁰ Timoti makara ipuraka-kaming nge kamadokia-tina uia be bong mara-ming isoaki nge kusi moaki sesu imoatubu. Maka ma ngai

nge Tanepoa malipi ne isi iaka-lalabati-la, ngaula bokana. ¹¹ Bokaibe moakina-tina teke dokia isege. Bong ngapereki-kaming kana nge ilo uia-lo be kamanepi be ngalale. Bokai masa kaba ngaulo ngamule uia. Taritokada takadi zaiza ngamule kana be urapurapungi.

¹² Kodeka taritoka-da Apolos mtegiaki kana. Upipi-tina be urarai be taritokada takadi zaiza makara dapura be date-kaming kana. Ata ilo ipileni kaituka-tina nge bong tago uia ono ngapura be ngate-kaming kana ngae. Alauri ilo ipileni ambe bong uia dipurani masa ngapura be ngate-kaming.

¹³ Eke! Ilo-ming kauakaua be kamasukoaki! Lama unianga-ming oti kamakaiboang be kamasukoaki. Moakina-tina taburi-ming dirara. Kamakai-tina! ¹⁴ Reretaka mata-lo be malipi neming moarunga kamaememaki.

¹⁵ Kam ambe tamoata ara Stepanas dara ne zaiza rukudi kalongo. Gris kaba-lo nge di ka matamatantuka ilodi dibuiri be Kristus lama diunani. Be soakingadi moarunga-lo nge Nanaranga tamoata be aine ne malipi nedi diememaki. Bokaibe, taritokagu, ngau bokai uakoro-kaming: ¹⁶ Tamoata bokainaina ngai bokana erumadi kamasukoaki, be tamoata takadi bokainaina ngai zaiza dimalipilipi-budu nge kamalolongoridi be. ¹⁷ Stepanas, Portunatus be Akaikus makare dipurato nge surigu diuia-tina, maka ma kam tago sakeguo kasoaki. Bokaibe bong dipurato nge kam ka kapurakana bokana. ¹⁸ Be diemaka be ilogu iuia-tina, kam-la ilo-ming diaka-uiadi bokana. Tamoata bokainaina nge teadi dapurapura.

Suri-uia Alalaurituka

¹⁹ ‘Sios’ moarunga Esia kaba-lo nge suri-
uia nedi dinanga-kaming. Akuila be Prisila
‘sios’ pera kandiarua-lo diepurapurari zaiza
nge Tanepoa ara-nao be suri-uia nedi dinanga-
kaming. ²⁰ Taritokada moarunga makare suri-uia
nedi dinanga-kaming be. Taritokatoka bokana
kamaearoki be neming-la kamaemolataki.

²¹ Nge negu luma-gu ane be bokai ugere: Ngau
Pol, suri-uia negu unanga-kaming.

²² Tamoata naita Tanepoa tago irereretaki nge
ngesuaki ono daeno! Tanepoa nema, gopura!

²³ Tanepoa Iesus marou ne tadokidoki-ba
iboadu kam-lo daeno.

²⁴ Kristus Iesus ara-nao be reretaka negu
iboadu kam-lo daeno. Moimoi!

Testamen Oauoau
The New Testament in the Manam Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Manam long Niugini
copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Manam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3f31539d-0155-5160-a99e-2a9707974158